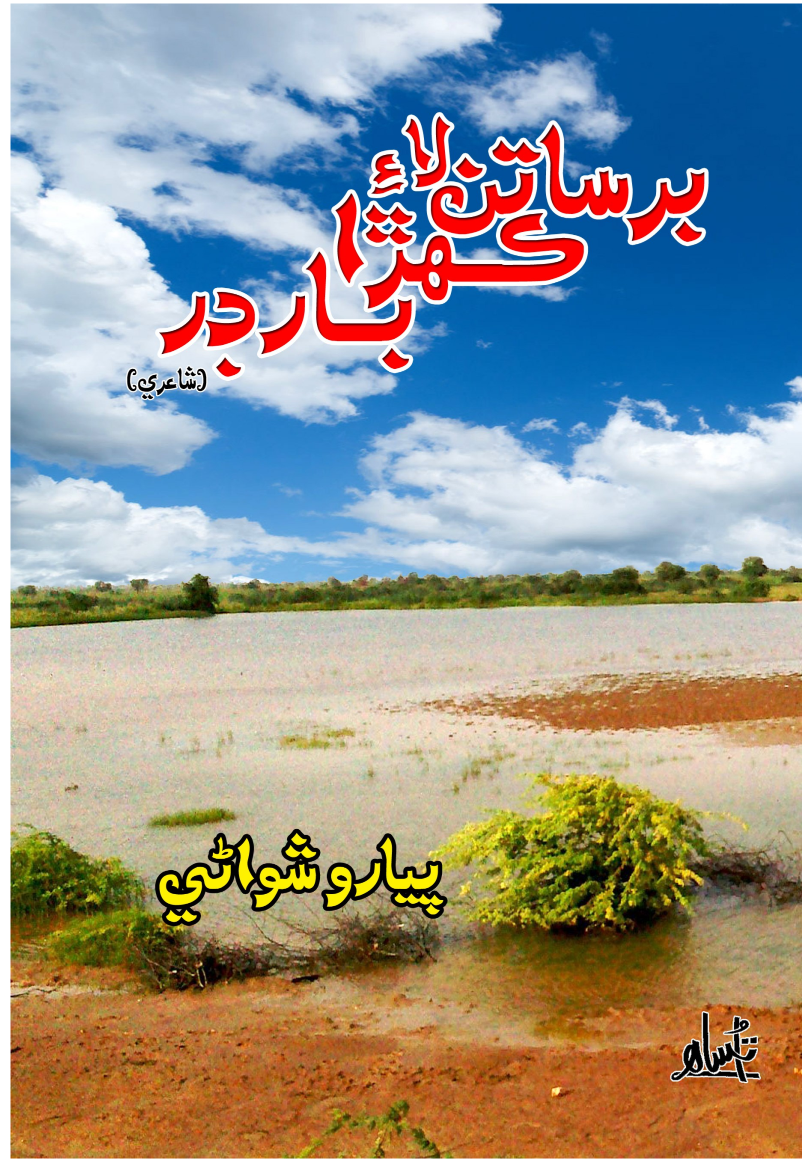

برساتن لاءِ کهڙا باردر

برساتن لاءِ کهڙا باردر

(پياري شواڻي جي شاعري ، سندس فن ۽ فڪر تي ڏات ڌڻين جا تاثر)

پيارو شواڻي

اُتساهه

اُتساهه پبليڪيشن ، مٺي، ٿرپارڪر

2016ع

ڊجيٽل ايڊيشن :

سنڌ سلامت ڪتاب گهر

www.sindhsalamat.com

اُتساھہ پبليڪيشن جو ڪتاب نمبر: 09
حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

ڪتاب جو نالو: برساتن لئہ کھڙا بارڊر'
موضوع: شاعري
شاعر: پيارو شيواڻي
ڇاپو: پهريون
سال: 2016
ڪاپيون: 1000
لي آئوٽ: پرڪاش ڪرماڻي
ڇپائيندڙ: اُتساھہ پبليڪيشن مٺي، ٿرپارڪر_ 03332511104
ڇپيندڙ: سامروٽي پبليڪيشن ٿرپارڪر –0333173584
قيمت: 100 روپيا

ارپنا
سائين
پريم شواڻي
۽
صادق فقير
جي نانءُ

برساتن لئہ کھڙا بارڊر

سنڌ سلامت پاران :

سنڌ سلامت **ڊجيٽل بوڪ ايڊيشن** سلسلي جو ڪتاب نمبر **(268)** اوهان اڳيان پيش ڪجي ٿو. هي ڪتاب **”برساتن لاءِ کھڙا بارڊر“** خوبصورت شاعر **پياري شيواڻي** جي شاعريءَ جو ٽيون ڪتاب آهي. جنهن ۾ سنڌي، ڍاٽڪي اردو ۽ ٻين ٻولين ۾ شاعري شامل آهي ۽ سندس فن ۽ فڪر تي ڌات ڏٽين جون لکڻيون پڻ شامل آهن، .

ٿر جي اَدبِي، ثقافتِي ۽ سَماجِي ڪَئِنواس تي پِياري شِواڻي (يا شيواڻي) جي نانءُ وارو تجريدِي ڪَلا وسيلي خُوبِ نِکرندڙ رنگ ڪُجھ ڪثرت سان ئي اِستعمال ٿيندو رهيو آهي. پر پيارو منيءَ کي ڇڏي سرحد پار هند هليو ويو، پر بارڊر بہ سندس محبت ۾ ڪمي آڻي نہ سگھيا.

هي ڪتاب **اتساھ پبليڪيشن، مٺي** پاران 2016ع ۾ **سامروٽي پبليڪيشن ٿرپارڪر** وٽان ڇپايو ويو. ٿورائتا آهيون پياري پرڪاش ڪرماڻيءَ جا جنهن ڪتاب جي سافٽ ڪاپي موڪلي، ٿورا محترم پياري شيواڻي صاحب جا جنهن ڪتاب سنڌ سلامت ڪتاب گھر ۾ شيئر ڪرڻ جي اجازت ڏني.

محمد سليمان وسان
مينيجنگ ايڊيٽر (اعزازي)
سنڌ سلامت ڊاٽ ڪام
sulemanwassan@gmail.com
www.sindhsalamat.com

فهرست

1. ٻہ لفظ اتساھ جا — دليپ دوشي لوھاڻو
2. سنڌ توکي ڪيئن لڳي! — اسحاق سميجو
3. ڪھڙادنگ دلين جا — نور احمد جنجھي
4. ڳوٺ ياد ايندو! — پارو مل امراڻي
5. پياري شِواڻيءَ جي خُوبصُورتِ پورٽريٽ جا قَدَرَ شَناس پھلُو — دليپ ڪوٺاري
6. زمينون، زمانا، ڪٿي راس ايندا — نصير ڪنير
7. پيارو شواڻي دردن جو ڪيسو ٻاءِ — اشوڪ سوٺھڙ
8. ڪوھيپي جي ڦلڙين جھڙو شاعر — نرسنگھہ سوڍو
9. خوابن جو تعزيتي نوٽبُڪ — مڪيش راجا سوٺھڙ
10. فطرت جو عاشق شاعر پيارو شواڻي — دولت رام ڪتري
11. پيرن جيان پوڄڻ جھڙو پيارو ماڻھو — شوڪت تبسم
❖ غزل
❖ نظم/گيت
❖ بيت

ٻہ لفظ اُتساھ جا......!!

مرڪندڙ چھرو، ٻاٽڪي لطيفا، ٽھڪ، مستي، مذاق، خوبصورت شاعري، بھترين اسٽيج سيڪريٽري ۽ پيون ڪوڙ ساريون شيون ھن جون سڃاڻپ آھن، پر اندر ۾ ڪارونجھر جيڏو درد رکندڙ مالھورويڻہ جي مٽيءَ جو ھي منڙو ماڻھو پنھنجا سمورا درد لڪائي ھميشہ مرڪ چپن تي سجائي ٿڪن جا پوپٽ اڏائيندو رھي ٿو. پر جڏھن درد برداشت کان ٻاھر ٿي وڃن ٿا تہ ھيءَ شاعري جي ديس ۾ پناھہ وٺي ٿو ۽ دردن کي لفظن ۾ پروئي ٿو ڇڏي. شاعري ۾ بہ ھي بناوٽي اصولن، ڇھڪندڙ تشبيھن، ٺلھي لفاظي بجاءِ پنھنجي ڌرتيءَ ۽ اتان جي ماڻھن جي ڳالھہ بنھہ سادي ۽ سولي انداز ۾ ڪئي آھي.

پياري شواڻي جي شاعري ڪيتري سگھاري آھي، تنھن کي ڪنھن سَند جي ضرورت ڪونھي ڪو پڙھن جي سرجيل ھڪ ھڪ سٽ ۾ ڌرتيءَ سان جڙاءَ ۽ مٽيءَ جي سنڳنڌ اچي ٿي. پنھنجي احساس، درد ۽ اڌمن کي انتھائي جٽادار انداز ۾ بنھہ سادي ٻولي ۾ بيان ڪيو آھي، تہ جيئن سندس لفظن کي ٻوليءَ جا چوٽيءَ جا پارکو توڙي بنھہ سادي مزاج جا ڳوٺاڻا ماڻھو پڻ سٺي نموني سمجھي سگھن. پيارا، تون ڪيڏو وڏو شاعر آھين، اھو پاڻ ڇڏيون ٿا ادب جي نقادن تي، اھي ويھي تنھنجي شاعري جو قد ڪاٿ ماپين، پر اسان کي تنھنجي شاعري نج محبت ۽ حجت جو ميلاپ لڳي ٿي، تنھنجي ھڪڙي ھڪڙي سٽ ۽ لفظ لفظ مان پيار جي جھلڪ محسوس ٿئي ٿي، جنھن مان ڪابہ دنياوي ملاوٽ ناھي، نج نڪور محبت جو آئينو آھي، جنھن ۾ بس پيار ئي پسجي سگھجي ٿو

توڙي جو تنهنجي جواني جون سموريون، رونقون ۽ مرڪون شهر جي ماحول ۾ سرجيون هيون پر تون شهري دوستن جي جهڳٽي ۾ هوندي پڻ پنهنجي ڳوٺ ۽ اتي جي ماحول کي وساري نہ سگهيو هئين، جو جڏهن بہ توکي شهر جي دونهاٽيل ماحول ۾ اڪيلائي محسوس ٿيندي هئي، تہ توکي ڳوناٺو ماحول، چوئنري مان نڪتل چنڊ ۽ اتان جون چلولايون ياد پونديون هيون تڏهن ئي تہ انهي کي ياد ڪندي انتهائي خوبصورت نظم "دل چوي ٿي ڳوٺ وڃان" سرجي ڇڏيو.

هر پل ٿو هت ساهہ مُنجهي،
هن شهر جا، سارا رنگ ڇڏي،
ڪنهن چؤنري مٿان چنڊ ڏسان
دل چوي ٿي، ڳوٺ وڃان.
دل چوي ٿي، ڳوٺ وڃان.

جتي تو پنهنجي درد، پيار ۽ پيڙاهہ کي شاعري جي ڪينواس تي چٽيو آهي، اتي تو مٺيءَ جي انسان دوست ڪردار مامي وشن ٿري کي بہ نہ وساريو آهي، سندس ذڪر ڪندي تو واندي لفاظي کي پنهنجي شاعري ۾ سرجڻ جي بجاءِ بنهي سادن ۽ سهڻن لفظن ۾ سندس ڪردار ۽ ڪم کي پيٽا ڏيڻ جي ڪوشش ڪئي آهي، جيڪو تو تي فرض بہ هو.

تو ۾ رتُ رهيو ئي ناهي !
پوءِ پيي رتُ ڪرين تو پيڙو ؟ ،
ماما ! ڇا تہ مسيحا آهين ،
ڪيڏو ستُ ڪرين ٿو پيڙو.

.

پيارا، مون کي الائي ڇو امداد حسيني جون اهي سٽون ڏاڍيون وڻنديون آهن:

www.sindhsalamat.com

ڪڏهن رات آهي، ڪڏهن ڏينهن آهي،
هميشہ جو آهي، اهو نينهن آهي.

۽ انهي سٽن جو عڪس مون تو ۾ پاتيو آهي، مون تو ۾ سدائين نينهن اڇل محسوس ڪئي آهي، جو تون جهڙو ٻاهر پيارو آهين اهڙو ئي اندر جو اجرو محسوس ٿيندو آهي، تڏهن ئي تہ اڄ تنهنجي پرديس اسري وڃڻ باوجود بہ سموري سنگت تنهنجي انهي آڇيل محبت ۽ نينهن کي وساري نہ سگهي آهي، جڏهن بہ جتي بہ ڪا تقريب منعقد ٿئي تہ تنهنجو ذڪر ضرور ٿئي ٿو.

اُتساهہ پبليڪيشن ٿر سان تعلق رکندڙ اديبن ۽ شاعرن کي مان ڏيڻ لاءِ ڪجهہ سالن کان سندن ذات کي ڪتابي شڪل ۾ منظر تي آڻيندي رهي آهي، هن کان اڳ ۾ سائين شنڪر ساگر ، سائين نور احمد جنجهي ، پارو مل امراڻي ۽ ٻين جي فن ۽ فڪر تي ڪتاب آندا آهن. پيارو شواڻي سنڌي ٻوليءَ جو خوبصورت شاعر آهي، جنهن جا اڳ ۾ شاعريءَ جا ٻہ ڪتاب دل چوي ٿي ڳوٺ وڃان ۽ ٻاٻيهو ٻولي ڇپيل آهن. هي پياري شواڻي جي شاعري جو ٽيون ڪتاب آهي. جنهن ۾سنڌي، ڍاٽڪي اردو ۽ ٻين ٻولين ۾ شاعري شامل آهي ۽ سندس فن ۽ فڪر تي ذات ڏٺين جون لکڻيون پڻ هن ڪتاب ۾ شامل آهن، جيڪو توهان دوستن تائين پهچائي رهيا آهيون، اميد تہ توهان کي پسند ايندو.

دليپ دوشي لوهاڻو
اُتساهہ پبليڪيشن، مٺي
ٿرپارڪر، سنڌ

www.sindhsalamat.com

سنڌ توکي ڪيئن لڳي!

پياري شواڻي جي شاعري ، ٻن ديسن وچ ۾ موجود سرحدي خاردار تارن تي، ڪنهن جهنگلي ول وانگر چڙهي آئي آهي. هن ول ۾ سُهڻا گُل ڦٽي پيا آهن. ۽ انهن گلن تي پوپٽ ۽ پؤنرا خوابن ۽ خواهشن وانگر ڦيرا ڏئي رهيا آهن. وقت جي ويرَ واريءَ وانگر مٺ مان هوريان هوريان کسڪي رهي آهي. اها خاردار تارن واري پٽ ڏينهون ڏينهن اونچي ٿي رهي آهي. خوابن ۽ خواهشن جا پوپٽ ۽ پئونرا ان خاردار پٽ سان مٿو هڻي، موٽي ٿا وڃن. پر پياري جي شاعري پنهنجي معصوميت ۽ سجلتا سان، ٻارڙن جي هٿڙن جهڙن نرم ملائم لفظن سان، انهن خاردار تارن کي ڍڪڻ ۾ مصروف آهي. ڇوته هيءَ شاعري ان اونچي ديوار کي ڊاهي نٿي سگهي، فقط ڍڪڻ جي ڪوشش ئي ڪري سگهي ٿي. جيتوڻيڪ ننڍي ڪنڌ جي رت گاڏئين تاريخ، انهن لوهي ديوارن جي پٺيان لڪل وحشي ۽ ڀيانڪ نيتن ۽ ارادن بابت جيڪا آگاهي ڏئي ٿي، ان مطابق پياري جي معصوم شاعريءَ جي اها ول انهن خاردار تارن مٿان هوريان سڪي، ٺوٺ ٿي، ڇٽي وڃٽي آهي- بي معنيٰ ڪک پن وانگر پٽجي، اُڇلجي ويندي. انتها پسندي دهشتگردي ۽ مذهبي جنونيت انهن تارن کي تهائين طاقتور بڻائيندي رهندي. پر شاعرن کي ٻہ تہ پنهنجو ڪم جاري رکڻو آهي. پنهنجي هجڻ جو جواز قائم رکڻو آهي. اوندهہ وڌندي رهندي، تہ ڇا ٽانڊاٽا ٽِمَ ٽِمَ ڪرڻ ڇڏي ڏيندا؟

www.sindhsalamat.com

پياري جڏهن پنهنجي پهرئين ڪتاب “دل ڇوي ٿي ڳوٺ وڃان” جو ڇاٽايل نالو رکيو هو، تڏهن مون کي سمجهہ ۾ نہ آيو هو تہ مٺيءَ کان مالٺهور وڃڻ ۾ هن کي ڪهڙي رُڪاوٽ آهي؟ ۽ ڪيس ڪنهن روڪيو آهي؟ تيستائين شايد هُن پاڻ بہ نہ سوچيو هجي تہ هڪ ڏينهن مالٺهور جي هن شهزادي کي، اُن نگر جون ٻي نام ڳليون پنهنجي ڇِڪ سان ڇڪي ونديون، جتان جي رهواسڻ پنهنجي ڏاڏيءَ لاءِ _ حسن درس لکيو هو:

جـــوڌپـــور تـــنـــهـــنـــجـــو وطـــن،
ســـنـــڌ تـــوڪـــي ڪـــيـــئـــن لڳـــي!

گذريل ڪجهہ عرصي دوران، خاردار تار جي هڪ هڪ تار پياري کي روح تائين چُڀندي رهي آهي، جڏهن هُو پهرين اسان سيني جي محبوب صادق فقير جي وڇوڙي ۽ بعد ۾ پنهنجي والد سائين پريم جي موڪلائڻ واري مهل بہ مٺي پهچي نہ سگهيو. تڏهن مون کي سمجهہ ۾ آيو تہ هن پنهنجي پهرئين ڪتاب جو اهڙو حسرت آميز نالو ڇو رکيو هو. شايد هن کي پنهنجي ڇهين حواس ايندڙ وقتن ۾ هن جي اندر سان پيش ايندڙ وارتائن جو ادراڪ عطا ڪري ڇڏيو هو. هاڻ جڏهن سنڌ ۽ راجستان تي هڪ ئي وقت بارشون وٺيون آهن، ٻنهي پاسي جا مور ٽهوڪيا آهن، ٻنهي پاسي سائي گاهہ جا سلا واريءَ جي دل چيري ٻاهر نڪري آيا آهن، تڏهن ٻيهر هن کي مالٺهور ۽ مٺي اُڊڪي وانگر اُڀري آيا آهن، ۽ وطن جي ٻدن ۽ پوٺن، ڍرن ۽ ڍيئن تائين، سندس ٻي پهچي، ڪيس برساتن جي سرحدن کان ماورا هجڻ واري خوش بختيءَ سان رشڪ ڪائڻ تي مجبور ڪيو آهي.

پڳـل چـوڙيـون ، سـريـل بسـتـر ، ٻُڏائـن تـــ گـهـٽـو ڪـجـهـ ٿـا،
سڄو سـمـجـهـون پـيـا پـر هُـو، لـڪـائـن تـــ گـهـٽـو ڪـجـهـ ٿـا.

***

ڇـــوٽ تـــوڪـــي لڳَـــي، درد مـــونـــڪـــي ٿِـــيـــئـــي ،
جـيـئـن مـان تـو جـيـئـان، ايـئـن پـي ڪـو جـيـئـي !.

***

www.sindhsalamat.com

ننگرپارڪر جي گول پٿرن وارن پهاڙن مان ور وڪڙ ڪائي نڪرندڙ نانگڻ نيُون، گوڙي مندر جي ڇت هيٺان نقش ٿيل تصويري ڪٿائون، روهيڙي جا رتاوان ڦول ۽ گدڙي پٽ تان مٺيءَ تي پوندڙ جهرمر نگاهہ جي ياد ڪنهن ٻار وانگر هن جي دل ۾ حسرتن جون پنپوريون اُڏارڻ لڳي آهي، هن جي هن نئين ڪتاب ۾ اڪثريتي شاعري هن جي نون ۽ داخلي دردن جو مظهر ٿي محسوس ٿئي، جن جو وڏو ڪارڻ وطن کان دوريءَ جي نتيجي ۾ اندر کي ڪاٽ هڻندڙ ڳوڙهي پيڙا آهي.

۽ ڪهاڻي رڳو ايتري بہ تہ ناهي- مٺي، مور جي پَر جهڙو هڪ شهر، مورَ جي رڙ جهڙو شهر بہ تہ ٻڌجي ويو. مٺي جنهن جي گهٽي گهٽي پياري جي چرچن، خليل جي ڪجڪن، صادق جي ٺهڪن، فقير مقيم ڪنڀار جي شفيق نهارُن ۽ پريم شواڻيءَ جي بيتن ۾ موجود ٿر جي لازوال محبت سان سينگاريل هُئي، تنهن جي سموري سُونهن ڇانگجندي رهي-وڍجندي رهي، گُگر جي وڻن وانگر- ٿر جو هيءُ نِڪٽ جهڙو شهر، هڪ هڪ ٿي گم ٿيل ستاري جي غم ۾ اوندهہ اوڙهيندو رهيو. هڪ سرائڪي شاعر جو شعر آهي:

تــيـــڪـــون آڪِـــيــا هَـــم، مُـــٺ رَيـــت دي هـــان،
مُـــٺ ڪـــول چـــوڙيـــئـــي، مَـــيـــڪـــون رول چـــوڙيـــئـــي!

مٺي ايئن پنهنجي مُٺ مان واريءَ وانگر پنهنجي دلڪشيءَ جو ڪارڻ هستين کي وڃائيندو رهيو ۽ ان جي سونهن ۽ سوڀيا، ڪشش ۽ ڇڪ، رنگيني ۽ رواني رلندي ۽ ڇڻندي رهي. هاڻ هيءُ هڪ شهر تہ آهي، پر اهڙو جنهن تي رات لهي آئي آهي، ۽ بجلي هلي وئي آهي. هڪ نئن آهي، جنهن ۾ پاڻي گهٽ، لَيون ۽ لاٽا وڌيڪ آهن. ادب، آرٽ، موسيقي، شاعري، ٻاٻيهي جون صدائون- سڀ ڪجهہ ڏنڏلائجڻ لڳو آهي. ادب کان وٺي صحافت تائين، سطحيت، سياست ۽ فيس بڪ جو تہ-مُنهون اٿ هر چڱي روايت کي چَري رهيو آهي.

پياري جي تہ ڪهاڻي ئي الڳ آهي. وٽس هڪ وڻندڙ ڪائنات هئي. دوستن جي دلفريب ٽولي، سڃاڻپ جا سهڻا حوالا ۽ وقت جي ڪميت جي واڳ هٿن ۾ هيس. پر الائي ڇو هن کي 1947 کي ورجائڻ جو آتو سُجهي آيو. هن جلاوطن ٿيل اديبن جون آتم ڪٿائون بہ پڙهيون هيون، ۽ ان ۾ موجود هنن جي لڇ پڇ ۽ بي

چينيءَ کي بہ پوڳيو هو. کيس مڪمل ادراڪ هو تہ وطن کان وڇڙي ماڻهو نالو ۽ ناڻو تہ ڪمائي سگهي ٿو، سک پائي نٿو سگهي. منهنجي پهرئين ڪتاب "صدا بي چين آهي" جو هڪ شعر آهي:

پـئـسـا مـاڻـي، پـيـار وڃـائـي، مـوٽـي آيـا آهـيـون،
ڏس تــہ اسـان پـرديـس ڪـمـائـي، مـوٽـي آيـا آهـيـون!

پياري جي نئين شاعري، جنهن لاءِ هن "برساتن لاءِ ڪهڙا باربر" جهڙي اثرائتي استعاري جو انتخاب ڪيو آهي، هن جي ڇپن جي مرڪ هن جي شاعريءَ جي اکين جون پنبڻيون پُسائيندي نظر پئي اچي. روئبو رڳو اکين سان تہ ناهي. سڏڪو رڳو نڙيءَ مان تہ نہ نڪرندو آهي. تڙپ رڳو جسم جي لڇ پڇ تہ نہ ٻڌائيندي آهي. ان کي جاچڻ ۽ پرکڻ جا ٻيا بہ کوڙ نشان ۽ علامتون آهن. مون کي هيءَ شاعري لڏپلاڻ جي درد ڪهاڻيءَ جو پڄائيندڙ سفرنامو ٿي محسوس ٿئي. اها لڏپلاڻ جيڪا هن پيرن سان تہ ڪئي، دل سان ڪري نہ سگهيو. خيال سان تہ ڪئي، احساس سان ڪري نہ سگهيو. هاڻ اها لڏپلاڻ هن کي ماءُ جي پاڪر وانگر چنبڙي پئي آهي. ٻير جي ڏنگهري وانگر وچڙي وئي آهي. هاڻ هو ڇڏائي ڇڏائي ٿڪجي پيو آهي، پر ڪپڙا ٿو ڇڏائي تہ بدن نٿو ڇڏائي سگهي، بدن ٿو ڇڏائي تہ دل نٿو ڇڏائي سگهي. اها ئي هن جي ڳجهي ڪهاڻي آهي، جيڪا مون هن جي سٽن جي اندروني آهنگ ۾ لڪل مام مان پروڙي ۽ پرکي آهي.

جــتـــي پـــي مـــران ۽، جــڏهـــن پـــي مـــران پـــر،
وري جـي ڄـمـان تــہ ، سـنـڌ ۾ جـنـم ٿـئـي.

***

الـئـہ ديس ڏارا ، وڃي ڇو تـون ويـٺـيـن؟
روئـان ٿـو مـان تـولا، گـڏيءَ جي تـہ گـڏ تـي.

جيتوڻيڪ هن ڪتاب ۾ ڪلام ٿورو آهي، ۽ ڪنهن بہ شعري مجموعي جو ايترومختصر هجڻ مناسب روايت نہ آهي، تڏهن بہ هن ڪتاب ۾ ڪي اهڙا شعر بہ آهن، جيڪي پياري جي شاعرانہ ميچوئرٽي جي گواهي ڏين ٿا. هن کي اهڙن شعرن طرف ئي توجهہ ڏيڻ کپي، ۽ گهٽ ۾ گهٽ هاڻ کيس پنهنجي شاعرانہ

ڪچاين جو ادراڪ حاصل ڪري، انهن مان جان ڇڏائڻ لاءِ بہ سنجيدگيءَ سان سوچڻ کپي.

هـن جـي هـٿ ۾ روز هـجـڻ لاءِ
ڏاڍو ڏاڍو ٿـو واجـهـائـي

هـنـداٽـي ڪـي، هُـرمـچ وانـگـي،
عشـق انـوکـو، ٿـو چِـتـرائـي
.
پـتـوارڻ لاءِ نـيـڻ صـبـوح ڪـان
هـاري ڊاڍي ۾ ڊوڙائـي!
.
هـوءَ هـجـي شـل، روهـيـڙي جـان،
ڏُڪـارن ۾، نـــه مُـرجـهـائـي،

راســوڙي جــي، رقــص ســان ڪــولــهــي،
ڪــارونــجــهــر جــو ڪــر گــونــجــائــي.

***

دلـبـر ڏارا، ديـوالـي،
ڪـپـڙا ڪـارا، ديـوالـي!

***

نـديءَ تـي نـيـنـگـريـون وهـنـجـي، ڪـٽـي ويـيـون مـٿ پـاٽـيءَ جـا،
نـدي پـئـي هـيـڪـلـي روئـي، ڏسـي ڪـو ڦـٽ پـاٽـيءَ جـا،

***

زمـيــنــون، زمــانــا، ڪــٿــي راس ايــنــدا ؟.
اسـيـن هـئـون ديـوانـا، ڪـٿـي راس ايـنـدا ؟.

***

روهـيـڙي جـو وڻ ٻـنـي ءَ ۾
بـيـنـي آ هُـو، جـڻ ٻـنـيءَ ۾

***

بـرسـاتـن لـئـہ ڪـهـڙا بـاربر،
وسـڪـاري لـئـي ڪـهـڙي ويـزا !

***

مُـڙي مـوٽـابـائـو تـان، ڏنـم ديـس دڙا،
مـنـهـنـجـي لاءِ مـڙهـا، مـاڙيـن ڪـان مـٿـي هُـئـا.

***

مُـڙي مـوٽـابـائـو تـان، ڪـنـيـم ٿـڌو سـاه،
وطـن تـي ويـسـاه، مـاٽـهـوئـان مـٿـي لڳـو.

بهرحال پياري جي شاعري فني طور اجان ڪمزورين جو شڪار آهي، ۽ ڪيس پُختو شاعر ٿيڻو آهي تہ انهن ڪمزورين مان پاڻ آجو ڪرائڻو پوندس.

منهنجي خيال ۾ هن ڪتاب ۾ شاعري ڪنهن بہ هڪ ٻوليءَ ۾ هجڻ کپندي هئي. ٽن ٻولين جي شاعري ٽنهي ٻولين جي شاعريءَ جو مڪمل لطف ماڻڻ جي ڏس ۾، مون لاءِ تہ رنڊڪ جو سبب بڻجي رهي آهي.

اسحاق سميجو

ڄام شورو

کھڙادنگ دلين جا

تواريخ جي تاريڪ راهن خدا جي خلق کي جيترو لوڙايو آهي ، پوڳايو آهي، تنهنجي ڪٿ ڪوئي ڪري نہ سگهيو آهي چاڪاڻ جو درد کي ماپي نہ سگهبو آهي ، سُور جي پُور کي ڪٿَي نہ سگهبو آهي، اها پيڙا لکين انسانن جي گڏيل پُونجي آهي جنهن جون شاهد صديون هونديون آهن يا وري ڌرتيءَ جو سينو ۽ اُپ جي وسعت انهي صدمي ۽ سُور جي شاهد هوندي آهي. مورخ بہ جيڪا تاريخ لکن ٿا اها بہ گهڻو ڪري واقعن ۽ وقوعن جو اهڙو احوال هوندي آهي جيڪو گهڻو ڪري هڪ طبقي جي ترجماني ڪندو آهي. رڪ وهندي راند ۾ کلون ڪندڙ ڪڙڳن جي تاريخ تي تہ قلم گهڻوئي هليو آهي پر دلين جي ڌڙڪڻ جي زيروبم جي ڪٿا ادب ئي ڪري سگهيو آهي. تواريخ جو دامن انهي پالوٿ کان پالهو آهي. ادب ۾ وري شاعري ادب جي پيشانيءَ جو اهڙو موپي موڙ آهي ، جنهن کي پنهنجي سونهن آهي. جنهن کي پنهنجي جامعيت آهي. جنهن ۾ الڪي اليک آهي. شاعري شايد انسان جي ٻولپڻي (ناطقيت) سان گڏ ڄائي آهي تنهنڪري انسان جو درد ۽ شاعري هڪٻئي جا مجيجي آهن، شاعريءَ ۾ انساني سفر جا اهڙا جگري احوال آهن جيڪي ٻئي ڪنهن بہ علم ۾ ناهن. تڏهن تہ سائين جلال الدين رومي جهڙو يگانو شاعر، شاعريءَ بابت

www.sindhsalamat.com

هيئن چئي ويٺو:

شاعري جزواست ازپيغمبري، جاهلانش ڪفرداندازخري

انساني رويئي ۽ محسوسات بابت شاعري جيڪو ڪجهہ بيان ڪري ٿي اهو ادب جي ٻي ڪنهن صنف ۾ ممڪن ناهي. سنڌي ادب ۾ شاعريءَ ۾ سمورا گهاڙيٽا آزمايا ويا آهن پر اڄ بہ بيت وائي ، ڪافي جي عوامي مقبوليت کي ٻي ڪا بہ صنف پهچي نہ سگهي آهي. رڳو نظم اهڙو فارم آهي جيڪو سنڌي شاعري ۾ عوامي مقبوليت ۾ ڪافي اڳتي آهي.

شاعري ۽ درد جاڙا ۽ سڳا آهن . درد ملندو آهي تہ شاعري جي ڌات نکري نروار ٿي پوندي آهي. درد هوندئن بہ فن کي جلا بخشي ٿو. پيار، محبت ۽ عشق هڪڙي بلا جا نالا آهن رڳو زهر جي شدت جو فرق آهي. خبر ڪاڏن کي پوي جهڙي سٽ چئي سونهين پٽائي، ڳالهہ سنئين ڪري چڏي آهي. انهي پن لڳڻ ڪانپوءِ تہ شاعريءَ جا بند پڃي ٿا پون چاڪاڻ تہ سڪ جو سمنڊ اٿلي پوي ٿو. اسان جي پياري شاعر پياري شواڻي بہ اهڙي اونهي اوهري ۾ ٽُٻي هنئي آهي جو جڏهن بہ هو ساهي پٽڻ لاءِ سسي مٿي ٿو ڪڍي تہ شاعريءَ جي صورت ۾ دل جي تصوير ڪشيءَ جو تحفو آڇي ٿو. پياري جي انهي ڪلاونت ڪم ۾ جتي پنهنجي حساس طبيعت جو حصو آهي تتي سندس والد صاحب سائين پريم شواڻي جي تربيت بہ شامل آهي ، چاڪاڻ جو سائين پريم ليکڪ ، شاعر ۽ صحافي هجڻ جي ناتي سيني محفلن جو مور هوندو هو پر انهن سڄاڻپن پويان جيڪو سائين پريم لڪل هو اهو پريم عاشق پريم هو جنهن جي عشق جي ريلي پياري کي بہ عشق ۾ رڱي ڇڏيو ۽ هو بہ پلوڙ شاعر ٿي اُڀريو جنهن سڀ کان پهريان ”دل چوي ٿي ڳوٺ وڃان“ جهڙو من کي مهڻا ڏيندڙ شعري مجموعو ڏنو. ان ڪانپوءِ هن شيخ اياز جي شاعري جو ڍاٽڪي ٻوليءِ ۾ پهريون دفعو

www.sindhsalamat.com

منظوم ترجمو ڪري، ”پاپيهو پولي“ جهڙي ڪتاب جي نرالي سوکڙي ڏني. انهن ٻنهي ڪتابن ۾ موجود شاعري جنهن ٻه پڙهي هوندي انهيءَ کي اندازو هوندو تہ پيارو ڪيترو نہ حساس آهي. وري اهڙو واءُ وريو جو ڳوٺ سان دل رکندڙ نرم دل وارو پيارو شواڻي پنهنجي دل جي چوڻ کي ٻوڙي ، پر انهين پار اڏامي ويو. ڇو اڏامي ويو؟ اها شايد ڪيس ئي خبر هجي يا ڪنهن تاڙي ماري نہ اُڏايو هجي؟ ڳالهہ جي اها ڳنڍ شايد ئي کُلي. لڙڪ لڪائي ، سدائين ٽهڪ ڏيندڙ محفلن جو مور پيارو شواڻي ، ليڪو اڪري هن پار هليو ويو. انهي درد ۾ ميار ڪي هو بہ محسوس ڪري ٿو تہ سندس گهٽگهرا پڻ. لوڪ منهن موڪ آهي ان تي ميار ناهي.

لڏپلاڻ انساني ترقيءَ ۾ بہ وڏو ڪردار ادا ڪيو آهي تہ انسان ڪي جيڪي وڇوڙا ڏنا آهن تنهن جا وڍ وقت جو امرت ڏارا ملم بہ ايري نہ سگهيو آهي. اهي سدا چڪندڙ ناسور وانگر سموريءَ پرٿويءَ تي هر ڪنڊ ۾ نظر ايندا. لڏپلاڻ ادب کي بہ پنهنجي تلخ تخليقن سان مالامال ڪيو آهي جنهن جا ٻہ وڏا مثال ڪرشن چندر جو ناولٽ ”غدار“ ۽ سعادت حسن منٽوءَ جو افسانو ”ٽوبہ ٽيڪ سنگهہ “ مشهور آهن. درد جي اهڙيءَ پالوٺ پياري شواڻيءَ کي بہ چُپ رهڻ نہ ڏنو ۽ گرنار جو موريو، ڪهڪاءَ پري ڪوڪ ڪري وينو جيڪا توهان جي هٿن ۾ ”برساتن لئہ کھڙا بارڊر“ جي صورت ۾ آهي. نالي مان ئي ظاهر آهي تہ شاعر وڇوڙي جي انهي درد کي برساتن ۾ محسوس ڪندي، اظهاري ٿو تہ برسات کي ڪوئي بارڊر ناهي. برساتن وانگر دلين جا دنگ بہ نہ ٿيندا آهن. روح جو ريلو اوهيرن جي اوت وانگر ڪنهن ويزا جي ٺپي جو محتاج ناهي. هن مجموعي ۾ سنڌي، ڍاٽڪي ۽ اردوءَ ۾ شاعري آهي جيڪا نہ رڳو شاعر جي دل جو آواز آهي پر هر درد منديءَ دل جي واٽي آهي. پياري جي شاعري جي

موضوعن ۾ غربت، محبت، دنياوي پابنديون، انياءُ مکيہ موضوع آهن جن جي چوڌاري سندس شاعري گهمي ٿي. هتي اسين سندس شاعريءَ جي فٽ پٽيءَ سان ماپ نٽا ڪريون پر سندس خيال جي ڏارا جي ڳڻ ڳوت ڪنداسين تہ اهو کهڙن گلن جا واس وٺي چا چا آچيندو رهيو آهي. هن ڪتاب جي سموري شاعري پڙهڻ يا ٻُڌڻ وٺان آهي پر خاص ڪري اهي نظم جيڪي دلين ورهائجڻ ۽ ٻاراڻ جي يادن جي خيال جي مالها آهن تن ۾ رس چس سرس ۽ سوايو آهي. محبت سان گڏوگڏ غربت ۽ ٻالجتيءَ جي ڳالهہ بہ سندس شاعري ۾ آهي. ديوالي خوشي جو ڏڻ آهي جيڪو اُپت لهڻ واريءَ مند ۾ اچي ٿو پر غريب ماڻهو ڏڪار ۽ ڏک حاليءَ ۾ کهڙي ديوالي ملهائيندا . هو انهن ٿنهي خيالن کي هڪ غزل ۾ هن ريت سمائي ٿو:

دلبر ڏارا ، ديوالي
ڪپڙا ڪارا ، ديوالي
ٻاروتڻ ٿو ياد اچي ،
ڏ ٻليون تارا ، ديوالي
مسڪينيءَ ۾ ڪيئن ڪندا؟
سانگي سارا ، ديوالي

پياري جي شاعريءُ ۾ سندس محبوب دوست صادق فقيرجي وڇوڙي جو ذڪر بہ آهي. سنڌي ۽ ڍاٽڪي ٻنهي ٻولين ۾ هن صادق فقير کي پيٽا پيش ڪئي آهي

هيينئون هٿان مان جائي تو
صادق ، ڪُوڻ وجائي تو ؟

پياري جي شاعريءَ ۾ سرريئلزم بہ آهي. سندس تجربي جي اونهائي

ڪيس انهي وٽ سان نوازي ٿي تڏهن تہ هو ههڙو شاهڪار شعر سرجي ٿو

نديءَ تي نينگريون وهنجي ، ڪٽي ويبيون مٿ پاٽيءَ جا ،
ندي پئي هيڪلي روئي ، ڏسي ڪو ڦٽ پاٽيءَ جا ،

هو ٿر ۾ رهجي ويل سندس ڪُل پُونجيءَ جهڙن پنهنجي دوستن ڪي بہ ساري ٿو تہ مامي وشني لاءِ بہ عقيدت جو اظهار ڪري ٿو . سندس ذات جي اڏام جوڏاٽي ڪان مالهاٽي تائين اڻ ڳڻين ڪنوٽين جيان چمڪي ٿي پر سندس مونجهارو ڪيس ڪٿي بہ وسڻ نٿو ڏي. پشاورجي اسڪول ۾ معصومن جي مارجڻ تي بہ سندس خيال تڙپي اٿي ٿو ۽ خوبصورت اردو نظم جي صورت ۾ پنن تي نروار ٿي پوي ٿو. ڪارونجهر جي ڪور ويجهو ڳوٺ چتراسر ۾ ڪي ماريا ماري روجهہ مارين ٿا تہ بہ پيارو تڙپي پوي ٿو ۽ نظم لکي ٿو.

ڪُسن ٿيون روجهڙيون رڻ ۾ ،
روئي ٿو روز چتراسر ،
ڪڄن ٿيون جيئن بندوقون ،
روئي ٿو تيئن ڪارونجهر

پياري جي شاعريءَ ۾ وڇوڙو بہ نمايان نظر اچي ٿو. موٽابا ريلوي اسٽيشن تان بيهي جڏهن هو پنتي سنڌ ڏانهن ڏسي ٿو تہ سندس روح رت جا ريلا هاري ٿو ۽ انهي ڪيفيت ۾ هو جيڪي بيت لکي ٿو سي پڙهندڙ جي بُت ۾ سيسراٽ وجهي ٿا ڇڏين. برساتن جي ڳالهہ ڪندي بارڊر جي ڳالهہ ڪري ٿو ويزا جي ڪهاڻي بہ ورجائي ٿو ۽ پوءِ انهن تلخين جي ڪهڪ گهٽائڻ لاءِ هو روايتي حل آڇيندي مذهبي هم آهنگي ۽ ڀائيچاري جي ڳالهہ ڪري ٿو پر دنيا ڏنو آهي تہ جڏهن بہ ڪا شئي بازار جو واپار ٿيندي آهي تہ پوءِ انسانن لاءِ اتياچار ٿي

www.sindhsalamat.com

برساتن لئہ کھڙا بارڊر

پوندي آهي.مذهب ڪي بہ جڏهن ڪان بازار ٻولي ۾ پرتي ڏني آهي تہ نہ رڳو دنيا ورهائجي ويئي آهي پر دلين جي ورهاڱن جو بہ ڪارو ڪيس ٿيو آهي.

پياري جي هن مجموعي ۾ سندس ٻالجتي جي اڪير بابت سنڌي توڙي ڍاٽڪي شاعري سڀني ڪان زور آهي. شاعري جيترو نج خيال تي ٻڌل هوندي اوترو ئي پُر اثر هوندي. شاعريءَ ۾ پرتي هلي وڃي ٿي پر شاعري پرتيءَ تي بيهي نہ سگهندي. شاعريءَ ۾ خيال جي ڪنوارپ ڪي سڀ ڪان وڌيڪ مڃتا ملندي رهي آهي. پياري جا نظم اهڙي نج خيال تي ٻڌل شاهڪار نظم آهن جيڪي دنيا جي انهي قسم جي شاعريءَ ڪي ڪلهو هڻي سگهن ٿا.

اونهاڙي ري ويڪيشن ۾ ،لڪ لڪوتي ، روج رميا تي ،
آڪو پايو، ميہ رو سايو، گهر گهر ڏاٽا ، ڪين پنيا تي ؟
ٻاڙوتڻ را ، ڏينهن سنپاري ، نيڻ مانهانجا، رات پڄيا تي

انهي نظم ۾ بچپن هڪ اسڪرين وانگر با تصوير ٿي اکين اڳيان گذري ٿو. هر ٿري ٻار جو ٻاراتڻ اهي ڏاڪا پار ڪري ٿو. پيرن ۾ پڳ رکي (جُتي) نہ هوندي هئي اڪن جا پُڙا ٻڌي جتي ٺاهبي هئي. سرن جي اتوڙن ۾ ڏورو ٻڌي لاري ٺاهبي هئي چاڪاڻ تہ لاري ٿري ماڻهو لاءِ خواب رهي آهي. هاٽي تہ ڀانت ڀتيليون لاريون ٿرم ڏاٽن وانگر اچي ٽٽيون آهن ، نہ ڄاڻ ٿر جو ڇا ٿيندو؟ ڪاڪي پُونجي جي ڪوٺڙيءَ مان چورايل ٻيڙين ۽ ٽوٽن پيئڻ ۾ جيڪو مزو آهي اهو شايد دنيا جي ولايتي ۽ مهانگن سگريٽن ۾ مشڪل هجي. ٻاراتڻ جي اها اڪير اندر ۾ وينل ان ٻارڪي ٿئي ٿي جيڪو زماني جي سموري گدلاڻ ڪان پاڪ هجي ٿو. باقي وڏو تہ جڏو آهي جنهنجو وک وک تي موه ۽ مڏو آهي جنهن ڪي هو سدائين پاڻ سان ڪٽي هلڻ چاهي ٿو.پر اندر جو

www.sindhsalamat.com

ويڻل ٻار ڪيس انهن اصلي وٿن جي اهميت ياد ڏياري ٿو تہ هنن رنگن روپن تي موهجي تو پنهنجو پاڻ وڃايو آهي. تڏهن اکر اڳيان اُڀري، واڳو ٿي ورندا آهن ۽ ماڻهو جڳ کان تہ پڇجي ويندو آهي من کان ڪيڏانهن پڇندو. اونهاري جي وئڪيشن جي لڪ لڪوٽي وسارڻ ڪنهنجي وس ۾ ناهي.

ٻچپن جي اُتم ڏن بابت پياري اڙدوءَ ۾ بہ نظم ٻچپن ڪي باتين لکيو آهي جنهن ۾ بہ اهائي اڪنڊ ۽ اڪير آهي. اهائي سانوڻ گهاٽن مينهن جي ڳالھ آهي تہ اهوئي ڪاغذ جي ٻيڙيءَ وارو قصو آهي، جنهن جيتري ٻي ڪا حسين ڪهاڻي نہ آهي. دنيا ٻانوري آهي جيڪا ڪبير ڀڳت جي بقول رڱيل ڪي ٻي رنگ چوي ٿي .اهڙي طرح دنيا ۾ جڏهن ماڻهو ٻار هوندو آهي تہ ڪيس ننڍو چيو ويندو آهي ۽ جيئن عمر گذرندي ويندي آهي تہ ڪيس وڏو چيو ويندو آهي. جيتوڻيڪ معاملوان جي ابتڙ آهي. ننڍڙيءَ وهيءَ ۾ ماڻهو وڏو آهي ۽ وڏي عمر ۾ هو پنهنجي حصي جي ڪوتا ڪپائي چڪو هجي ٿو ۽ ننڍي ٿي وڃي ٿو پر پنهنجي پوءَ ڪي لڪائڻ لاءِ هن اهي لفظ ابتي استعمال ۾ آڻي ڇڏيا آهن يا وري جڏهن ننڍو آهي تہ وڏي ٿيڻ جي چڪر ۾ آهي ۽ وڏي ٿيڻ جو احساس منجهس ننڍڙي ٿيڻ جو احساس اڀاري ٿو ۽ هو ان لاءِ انيڪ ناڪام جتن ڪري ٿو ۽ ڦانڦون ڏئي ٿو پر ٻاراتڻ موٽي نٿو ملي. اها تانگھ ۽ طلب ڪانئس هن نظم جهڙا شعر لکرائي ٿي؛

بچپن ڪيَ ڪيا باتين کهون ؟،
بچپن ڪي ڪيا يادين کهون ؟ !
بچپن اُتم هوتا تها ،
واپس ، سب ڪچھ ملتا تها ،

اهڙي اتم ٻچپن جا نوحا ڳائيندڙ پيارو شواڻي ، دل ۾ دردن جا درياھ سمائي زندگي گهاري رهيو آهي تنهنڪري ، برساتن جو ڏنگ تہ ٿي سگهي ٿو پر دلين جو ڏنگ ڪائنات کان بہ وسيع آهي . پياري جي درد دلي واري ڪيفيت ڪانئس ههڙا شعر تخليق ڪرائيندي رهندي ۽ هو پنهنجي شعرن جي ڪيفيتن ڪي معنيٰ ڏيندي ، مُڙي ڏسندو تہ روهيڙي جي وڻ کان وٺي، رليءَ جي رنگن تائين گهڻو ڪجھ موجود آهي. سندس ياد جو اهو سمورو املھ ورثو لڙڪن ۽ مرڪن جي امتزاج سان ٺمٺار آهي ۽ ادب جي دنيا ڪي محبت جي موتين جون سوڪڙيون آڇيندو رهندو. پيارو پنهنجي دردڪي سمجهي بہ ٿو تہ ڳيتي بہ وڃي ٿو ۽ دردجي اها ڳيت ڳيتان خوبصورت غزلن، نظمن، گيتن ۽ بيتن جي برکا ٿي بن برسات وسندي رهي ٿي ۽ وسندي رهندي.

نور احمد جنجهي
جنجهي هائوس، ڏرماڻي ڪالوني
مٺي ٿرپارڪر
28 جولاءِ 2016

ڳوٺ ياد ايندو

پيارو شواڻي سنڌي ٻوليءَ جو خوبصورت شاعر آهي, جنهن جا اڳ ۾ شاعريءَ جا ڪتاب دل چوي ٿي ڳوٺ وڃان ۽ ٻاپيهو ٻولي چپيل آهي. هي هن جي شاعري جو ٽيون ڪتاب آهي. جنهن ۾سنڌي,ڍاٽڪي اردو ۽ ٻين ٻولين ۾ شاعري سرجيل آهي. شاعري جي هن ڪتاب تي لکندي ڳالهين ۾ آئون گيتا جو گيان ڪٽي اچان پر وقت جي ٽٽي ويل ارجن کي حوصلو ملندو الائي نہ !؟. سور جي سرڪش گهوڙي جي واڳ ڪير جهلي؟ نئين سمي جي ڪروڪيتر جو ڪرب بہ نئون آهي! درد کي دل ۾ امانت وانگر سنڀالڻ ڏاڍو ڏکيو آهي.زماني سازيءَ جي مئخاني ۾ واعدن جا جام روز ٽٽي حساس انسانن جي سيني ۾ شيشي وانگر رهڙ ڏئي هيٺ اٿرن ٿا, پر پوءِ بہ شڪايت انهن جي شان وٽان نہ رهي آهي.

پياري شواڻي جي شاعري جي پهرين ڪتاب جي نالي واري نظم " دل چوي ٿي ڳوٺ وڃان " کي استاد شفيع فقير سوز ڀري سُر ۾ ڳايو آهي. ڪجهہ سال اڳ ۾ ٿر جي مختلف محفلن ۾ انهيءَ نظم تي اکيون آليون ڪري ٽڏا ساه پريندي ٻڌندڙن کي ڪوي پاڻ ڏٺو هو پر هن کي تڏهن اهو پتو نہ هو تہ سپاڻي هن گيت جي تخليقار کي پنهنجي ڳوٺ کان ڪوهين ڏور پرديس ۾ ڳوٺ جي ريل جي لاءِ تڙپي "برساتن لئہ کھڙا بادر" جهڙي شاعري تخليق ڪرڻي پوندي. هي ڪوتا جي برسات ساوڻ رت ۾ گهنگهور گهٽائن مان برسي آهي يا پيار جي پڪار ۾ اکيون اوهيرا ڪري وٺيون آهن.

گيت گوونده جو مصنف پڳتي تحريڪ جوخوبصورت شاعر جئہ ديو پنهنجي هڪ گيت ۾ چوي ٿو تہ:

www.sindhsalamat.com

جڏهن ڏکڻ ڏس جي پهاڙن مان هوائون اچن ٿيون,
۽ محبت جي ديوتا کي بہ ساڻ آڻين ٿيون,
جڏهن اڻ ڳڻيا گل,
پريم پنٿ جي پانڌيئڙن جي دلين ۾ ڏارون وجهڻ لئہ
تڙڻ پڪڙڻ ٿا لڳن,

تڏهن ڪو تنهنجي وڇوڙي سبب ڏکوئجي ٿو وڃي. سرحد جي ٻنهي پار واريءَ جو ريگستان ساڳي آهي, پر مينهن ۽ نينهن جي مهڪ ۾ وڏو فرق آهي, پنيءَ جي خوشبوءِ جيڪا ملير جي مٽيءَ مان ماڻي سگهجي ٿي اها راجپوتانان جي ريت مان ڪٿان ملي سگهي ٿي ؟ پالوا جي پٽ تي مينهن وساڻن جا منظر پوري مارواڙ کان موهيندڙ لڳندا آهن. ڍاٺ ۽ مهراڻي جي دڙن تي نہ رڳو ڍاٽي ڍولا ۽ مانجهي مڙس ڦينٽن سان ڦُٽرا ۽سنڌي ٽوپي سان ٽنڊيلا اندلٺ جو روپ ٿي روح کي وڻندا آهن پر ڍاٽڻيون بہ پنهنجي سونهن سوڀيا ۽ اخلاق حسن ۾ انوکيون لڳنديون آهن. لوڪ ساگر جي ڪوين پنهنجي ڪوتائن ۾ بي اختيار ڍاٽي سونهن ۽ مهراڻي جي مهانتا جي ساک ڀري آهي.

سار وڪاٽان سنڌ ري, مونگ منڌور ڏيس,
جهيٽو ڪپڙو ماڙو, مرد مرڌر ڏيس

(سنڌ جون سارِيون(چانور) ۽ منڌوردیس جا مڱ ساراه لائق آهن, ماڙو جو جهيٽو ڪپڙو پلو آهي, اهڙي ريت مرد مرڌر ديس يعني مهراڻي جي خطي جا سهڻا ۽ سڀاجها آهن)

اُرچوڙي ڪر پاتلي, جيڪاري ري ٻاڻ,
جي جاڻين سک جيء رو ڍڻ ڍاٺ ري آڻ

(پريل چاتي ۽ سنهڙي چيلهہ واري سندريءَ جنهن جي مُک مان هر سڏ تي جيءُ جو آواز اچي, گرهستي جيون ۾ پنهنجي زندگي جو سک

www.sindhsalamat.com

چاهين ٿو تہ ڍاٽ جي اهڙي ناري پرڻجي اچ)

پياري جي پرديس پڌارڻ تي ناليواري ليکڪ ارباب نيڪ محمد سڄڻ يار جي سڄڻن جي پارت ڪندي ڪاوش مئگزين معرفت خط لکيو هو اتي سنڌ جي نوجوان ٿهي جي نامور شاعرن حاجي ساند، خليل ڪنڀار، امر ساهڙ، ساگر خاصخيلي ، امر رائسنگهہ راجپوت ۽ ٻين محبتن جي ميارن سان نظم غزل ۽ نثر سرجيا هئا تڏهن رقم الحروف جي روح بہ رڙ ڪندي ڪنهن ڪاغذ جي ڪنڊ تي اتاريو هو تہ:

"ڳوٺ ياد ايندو ڳليون ياد اينديون"

هن ڪتاب ۾ ڳهڻن جهڙن نظمن کي پڙهندي جڏهن اکيون ڪوي پاران پنهنجي ڳوٺ کي يادن جي هڙ ۾ ٻڌي سرحد جي هُن پار تصوراتي پڌ ٻڏائي اڏڻ جي ريت تي ٻيهن ٿيون، تڏهن گوندرن جا گهنگهرو وڄن ٿا تہ ڇا ڪوي کي هُتي ستارن سان رهاڻيون ڪرڻ جي لاءِ مالٺهور ويڙہ جهڙو منفرد ماحول ڪٿي ملي سگهي ٿو. ؟ هوا جي سرگوشين ۾ ڪنهن جي ساهن جي خوشبوءِ اندر ۾ اتارڻ جي لاءِ گڏي جي ڳولا روز ٽڪائي نہ وجهندي؟ رانوڙڪي رهاڻ وارومهراڻ گڏ مهراڻي جي مٺي جهڙو شرميلو ڪڏهن ٿيو آهي؟ ڇاڇراڻي جي ڇيل پوئٽرن گلابي شهر جي گل بدن ڪان وڌيڪ ڪاسٻي جي ڪارسرن ڦلن جو سواگت ڪيو آهي. پاٽين جي پومي جو جس پتروسوڍن جي صاحبي جي شهر امرٽي سان حسن جي هوڏ ڇا ڪري سگهندو؟ همروت (امرڪوٽ يا عمرڪوٽ) ڇتيسي جو منڙو ڪوي بانڪيداس ڇوي ٿو تہ:

مراڻو امرا ڀُري ڏُرا سرنگي ڍاٽ،

www.sindhsalamat.com

رهي جو سوڍو راجوي، پهہ پنوارن پاٽ،

(مسافر!منهنجو امراڻو ڌرتيءَ تي امراپُري (دلڪش ماڳ) آهي. ڍاٽ جا هي دڙا، جتي پرمار سوڍن جي صاحبي آهي، ڏسندين تہ اتي جي ريت سرڳ سمان آهي.)

ڪيهر لنڪي گوريان، سوڍا ڇُتر سُڄاڻ،
ٻڙ جُهڪيالانٻي سران، آيو گڏ امراڻ،

(جتي چيتي جي سنهڙي چيلهہ واريون سُندر ناريون هجن، جتي مرد سياڻا ۽ بهادر هجن، جتي لانٻي جي تلاءَ تي ٻڙ جي وڻن جا جهڳٽا هجن، تہ پڪ ڄاڻجان اهي آثار امراڻي گڏ (قلعي) جا آهن.)
ديومالائي ڌرتي جي پهاڙ ڪارونجهر جي ڪر آڏو ڪڏهن ڇوٽهڻ جو ڏونگر ڇيهہ پلو تي نٿو سگهي، پلين آبوجي پهاڙن تي مورن ٻولندا هجن ۽ لوڪ گيتن ۾ ڳايو وڃي تہ "مور ٻولي ملجي آبوري پهاڙان .. " پر صبح سرخي مائل شام سرمئي لڳندڙ ڪارونجهر جو ڏيک نيارو آهي.
ڪارونجهر ني ڪور مرئين تو پڻ مهلين نهين. (ماڻي ٿهوڪي مور، ڏونگر لاڳي ڏيپٽو(ڪارنجهر جي ڇوٽي مرڻ گهڙيءَ تائين وساري نٿو سگهين. ان جي ڇوٽي تي مور نچي ٿهوڪندو آهي تڏهن ڏونگر ڏيئي وانگر ٻرڻ لڳندو آهي)
پياري جي شاعري جو روپ سروپ ڪوي ڪاليداس جي اروشي جهڙو آهي يا نہ پر هن جي عشق جي اروشي مٺي جي دڙن تي واري جي سمنڊ جي لهرن ۾ سرجي هئي.جڏهن جواني جو خون هن جي ڳلن تان ٽپڪندو هو تڏهن ٿر جي واريءَ جي ريٽن تي پيار جي ڪٽ جي ايس تان پره ڦٽي جي روشني پڌري ٿيڻ باوجود هن ڪان اٿڻ وسري ويندو هو.هاڻي پويان سار جي سنگمرمر واري پٿر سان مٿو ٽڪرائي ڪوئي ڳوڙها آڻي هن جي لاءِ لوڪ گيت ڳائي ٿو تہ ؛

www.sindhsalamat.com

کامڻ ڪري گيو ڙي.....

(هُو جادو ڪري ويو ڙي.....)

ڪلھ هن نوجوان ڪوي جي لاءِ ڪنهن البيلي ناري اوٺي جي وچ تي ويهي رومال پريو هو، جنهن پنهنجي ڪارين اکين ۾ هن جي لاءِ ڪجل پاتو هو، جنهن پنهنجن نازڪ هٿڙن سان ڪنڌڙن ڪاڪلن کي سنواري مک تي هن جي لاءِ لهرايو هو. جنهن چنڊ کي چونئري مان ڏسڻ جي لاءِ ٻوٽ وجڻ جي اکير ٿيندي هئي، تنهن سانوري جي سار ۾ ڏرتيءَ کان دور وڇوڙي جي شدت کي شاعري جي سٽن ۾ سمائي اداسي جا گيت لکڻ کان سواءِ هن ڪوي وٽ ڇا رهيو آهي!؟

درُ ڪُليل هُيو، اک بند نَہ هُئي،
راتُ جاڳِي ڪٽيو، مُون سان هِڪڙي ڏيئي،

***

شاعري جي سُٽن ۾ پنهنجي ڪچائي جو اقرار ڪندي مڃي ٿو تہ هن کي پيٽ ڪارڻ مجبوري ۾ پيار کي پٺي ڏيڻي پئي.

پيارُ وقت گهُريو، پيٽ ڪون ڇڏيو!،
مُئس مان پي ڪٿي ؟ ، پيو هُو پي جيئي !.

فرانسيسي شاعره پنهنجي هڪ نظم ۾ وڇوڙي جو ورلاپ ڪندي چوي ٿي تہ:

اي منهنجا محبوب
مان ڪهڙي ويچ وٽ وڃان؟
مان ڪنهن کي پنهنجا گھاو ڏيکاريان؟
ڇا انهن طبيبن وٽ اهي اکيون آهن،
جيڪي ڏسي سگهن
”پيار جا زخم“
تو مونکي جنهن جنهن هنڌ چميو

www.sindhsalamat.com

هاڻي اتي لهو چڪندڙ زخم آهن!
تو منهنجي وجود جي
جنهن جنهن حصي تي هٿ رکيو
اهو هنڌ جلي رهيو آهي
مان گهايل آهيان
پر منهنجا گھاو ڪنهن کي نظر ايندا؟
سواءِ تنهنجي
”اي منهنجا وڇڙي ويل محبوب“
”اي منهنجا وڇڙي ويل محبوب

اهڙي ڪيفيت ۾ پياري شواڻي جي شاعري جون سٽون واهيري جي وير وارن پکين جيان ولر ٺاهي ورن ٿيون. لڪن ۾ جڏهن سج لهي ٿو تڏهن رتل راسين جو عڪس هن جي اندر ۾ جڙي ٿو، ڪارڻ اڪارڻ هن ڏي اداسي پنڌ ڪري ٿي پر سنجها ٿيڻ سان من جي وستيءَ ۾ ذات جو ڏيئو ٻاري اونداهي ۾ اداسي کان آجو جيئڻ جي جستجو ڪري ٿو. سياري جي سرد راتين ۾ ڪتين جي ڪر موڙڻ تي اجرن انگن کي آغوش ۾ سميٽڻ جي سڪ برھ جي باھ ٻڙجي عاشق جي ڪايا کي آلي ڪاٺي وانگر جلائيندي آهي تڏهن بي چئي من جي ميار نظم جو نئون روپ وٺندي آهي

ڊسمبر جون ڊگھيون راتيون
ڪٽيون تہ ڪيئن ڪٽيون راتيون ؟

جيئن رج ۾ هرڻ ۽ سج ۾ مسافر اڃ ۾ اتاولو ٿي پوندو آهي. تيئن ديس کان شاعر جي اندر ۾ آنڌ مانڌ اٿلي پوندي آهي. پر هن انهي آنڌ مانڌ باوجود شاعري ۾ ڪٿي نعري بازي ۽ سطحي خيال جو ساٿ نہ ڏنو آهي، هن آرٽ کي اوليت ڏيڻ جي ترجيحات رکي آهي، پر وطن جي وڇوڙي جي جذبات ۽ رومانوي رنگ جي ريت ڪجھ حاوي آهي

www.sindhsalamat.com

اچوتہ هن جي چونڊ شعرن جي حسناڪي روح ۾ اتاريندا هلون، جن ۾ وطن جي سڪ۽ رومانوي رنگ سان گڏ سماجي اقتصادي مسئلن جي اپٽار ٿيل آهي.

مور من جو روئيِ، روز ڪيڙا ڪري،
ٻيل ڪائي هُجي، جيڪا آنسوُ پيئي،

❋❋

اسان منهن پاڻي ۾، ڏنو ڪونہ آهي
ملائيندو مولا، گڏيءَ جي تہ گڏ تي

❋❋

اڳي تہ ايئن هوندو هو. مليو ٿي انُ بازارين!،
جڏهن ڪان پاڻ سُڏريا هئون، ڏناسين هٿ پاڻيءَ جا،

❋❋

جنين جي اندر ۾، تڏو آ وچايل،
تنيين ڪي ترانا، ڪٿي راس ايندا؟

❋❋

روهيڙي جو وڻ ٻنيءَ ۾
بيٺي آ هُو، جڻ ٻنيءَ ۾

❋❋

هوءَ هجي شل، روهيڙي جان،
ڏُڪارن ۾، نہ مُرجهائي،

❋❋

پُرتن جيان پوتار ڦرن پيا
اوڍي هل، اوڍڻ ٻنيءَ ۾

سچا ماڻهو، مري آخر، مٽيءَ هيٺيان، مٽي ٿيندا،

پوءِ پيي ڏس، پيارا هي، اَڏائن تہ گهٽو ڪجهہ ٿا

❋❋

نديءَ تي نينگريون وهنجي، ڪٺي ويون مٽ پاڻيءَ جا،
ندي پئي هيڪلي روئي، ڏسي ڪو ڦٽ پاڻيءَ جا.

❋❋

ٻڙ جي ٻنيءَ ۾ ٻاجهر ماني!
واه جو آ اولڻ ٻنيءَ ۾

هن پنهنجي ڏاتڪي شاعري ۾ ثقافتي پابندي واري پيڙهہ واري پٿر تي سر رکي آهي، هن ڪٿي بہ پنهنجي اڳيئن شاعري کان ناتو نہ ٽنو آهي. هن جي پهرين ڪتاب ۾ موجود ڏاتڪي شاعري کي ٿر جي مشهور راڳين ڪريم فقير ۽ نظر محمد رامسريي پياري انداز ۾ ڳايو آهي.

پيارو شواڻي ريڊيو ۽ اسٽيج جو بهترين ڪمپئر رهيو آهي. ڳالهہ ڳالهہ مان لطيفو جوڙڻ جو ڏانءُ هن کي ورثي ۾ مليو آهي. هن جي حاضر جوابي ڪمال جي آهي.

تاج جويي مٺي ۾ رهڻ دوران ادبي سرگرمين جي لاءِ جيڪو تحرڪ پيدا ڪيو، تنهن سلسلي کي اڳتي وڌائڻ ۾ البيلي انسان صادق فقير اهم ڪردار ادا ڪيو. صادق فقير جي اتساهہ تي دليپ ڪوٺاري، پيارو شواڻي، خليل ڪنڀار، دليپ دوشي، دولت رام ڪتري ۽ ٻيا دوست مٺي ۾ گهڻي وقت تائين ادبي سرگرمين جي حوالي سان سرگرم رهيا آهن انهن ساٿين جي منعقد ڪيل پروگرامن ۾ اسان جهڙن نون لکندڙ کي پنهنجي تخليقي صلاحيت اپارڻ ۾ موقعو مليو. صادق فقير مٺيءَ ۾ هئڻ دوران روز شام جو ٿر ڪتاب گهر يا ڪاڪي رتن مالهي جي هوٽل تي اچي ويهندو هو. پوءِ صادق فقير جي ڳالهين جا گفتا سڻڻ ۽ صادق سان گڏجي ٿهڪن ۾ ٽڙڻ جي لاءِ

مٺي جا سماجي، ادبي متحرڪ ماڻھو پيڙا ٿيندا ھئا. پياري شواڻي کي اعزاز رھيو تہ ھن ۾ خليل ڪنڀار سھڻي راڳي صادق فقير گڏ نہ صرف ٿر جي پٽن جو سفر ڪيو پر سنڌ جي ٻئرا جي علائقن ۾ پوري ملڪ جو وڏو حصو پيرن ھيٺيان ڪيو. ڪڏھن انھن جو قافلو مٺن جي دڙي تي رات ٿاريندو ھو تہ ڪڏھن ڪاري ڇاڻ جي چانڊوڪي ۾ ڪيٽي بندر جي ڪنڌ جھليندو ھو. ڪڏھن ھُو ٽنڊوالھيار ۾ جھوني شاعر سيد مرتضي شاہ ڏاڏھي جا مھمان ٿيندا ھئا تہ ڪڏھن خيرپور جي ڪجين ھيٺ ريڊيو پاڪستان جي راڻن ڪوثر ٻرڙي، مختيارملڪ ۽ سيد اڪبرشاہ سان رس رھاڻيون رچنديون ھيون. ڪڏھن انھن ننڍي نگر ۾ ڏيئا ۽ ڏياٽيون جلايون تہ ڪڏھن ڪراچي جي سمنڊ ڪناري وڏن پيڙن جا سڙہ ڇڪيندڙ ملاحن سان ملاقاتي ٿيا. صادق فقير جي دڪدائڪ مرتئي تي ھن جا نظم وايوڙن جا وڍ آھن، سٺ سٺ ڪان جي ڪڙ ڪڙ ڪري وجود مان گذري ٿي. پياري شواڻي جديد سنڌي شاعري جي وڏي نانءُ شيخ اياز جي چونڊ شاعريءَ کي ٿري ٻولي جو ڍاٽڪي ويس پھرايو آھي. پڙھندڙن جي دل کي ڍاٽڪي ترجمي واري حسناڪي سان موھيندڙ ڪتاب " ٻاٻيھو ٻولي " جي ارپنا ھن صادق فقير جي حياتيءَ ۾ ئي ھُن جي نالي ڪئي ھئي.،

ھن ڪتاب برساتن لئہ کھڙا بارڊر جي ارپنا بہ شاعر جي وڇڙي ويل دوست صادق فقير ۽ پنھنجي والد صاحب ۽ ، ٿر جي سگھاري شاعر، صحافي، ناول نويس ۽ چترڪار پريم شواڻي جي نالي ڪيل آھي. جن جو ڪلھي ڪانڌي ٿيڻ نصيب نہ ٿيو. پريم پنھنجي پٽ پياري کي ڏاڍو پائيندو ھو. عمر جي پوئين ڏھاڙن پياري کي ساري اياز جي سٽن کي چپن تي آڻيندو ھو تہ ؛

جَي سُپاٽي قدمَ چُمي پَنھنجا، ڪا بہ منزل تہ، تُون ڪٿي ھوندين؟
ھاءِ، مُنھنجا جَلاوطن پيارا جَي گُھرَي دل تہ تُون ڪٿي ھوندين؟

زندگي تلخ تجربن جو ڏکھو داستان آھي.شاعرن، اديبن ۽ ليکڪن انھن داستانن کي قلمند ڪرڻ جي لاءِ جنم ورتو آھي يانہ ؟ بحث کي اڳتي وڌائڻ جي بدران ڳالھہ کي اڌ ۾ ڪٽجي ٿي تہ پيارو شواڻي ديس کان دوريءَ جي خوفناڪ خزان ۾ نہ ڇڏي ھا تہ سنڌ ۾ رابيل جو روپ ھجي ھا. ھن موٺاٻائو تان مڙي پنھنجي اباڻي وطن ڏي نھاريو تہ اکيون پرجي آيون. خليل ڪنڀار جي نظم جو سڏ پڙاڏو ڪنن ۾ گونجڻ لڳو ڪن ترسين ھا ، تون مان گڏجي ، اھڙو سھڻو ديس اڏيون ھا......(خليل ڪنڀار)

ديس کان دور عارضي اڏيل آستاني تي پہچي لکيو تہ ؛

پکي ديس واپس ،اُڏامي اچي پر،
نوان ھي نشانا ، ڪٿي راس ايندا ،

جتي پي مران ۽، جڏھن پي مران پر،
وري جي ڄمان تہ ، سنڌ ۾ جنم ٿي.

پارومل امراڻي چيلھار
3 آگسٽ 2016ع

پياري شِواڻيءَ جي خُوبصُورتِ پورٽريٽ جا قَدَرَ شَناس پهلُو

ٿر جي اَدبِي، ثقافتِي ۽ سَماجِي گـئِـنواس تـي پِـياري شِـواڻـي (يـا شيواڻي) جي نانءُ وارو تجريدِي گَلا وسيلي خُوبِ نِـكرنـدڙ رنگ گُجهہ ڪثرت سان ئي اِستعمال ٿيندو رهيو آهي. هن نـوجـوان جي پينسل ڪلر / واٽر ڪلر يا آئل ميڊيم واري پـورٽـريـٽ ڪـي پسـنـد ڪرڻ وارنَ جو ڪاٿو، ڪنهن دور ۾ ريـڊيـي جـي سـگـهـارِي آوازِي ميڊيا ۾ پُهچندڙ ٻورنَ پَريل خطنَ جي ڳاڻيٽي ڪان گـهـٽـو مـٿـي آهـي. عُشاقنَ جي ميلن ڪان مَٿاهين هِن فهرستِ ۾ سُونـهـاري واري سـائـيـن نيڪڻ فقير، ڪامريڊ ڄام ساقيءَ جِي جاتِ سان جُڙيـل سـائـيـن نـور احمد جنجهي ، واحد جَنجِهي، اَمر ساهڙ، شيرين ۽ گُـداز آلاپ واري گُلوڪار صادق فقير، تڙدوسي تاجدار علي اَڪبر راهمي، ساميءَ جي فلسفي تي آخِرڪار اِڪتفا ڪندڙ مير حسـن آريسـر، اقـبـال جي خُودي واري خيال سان سَوائي سَهمَتِي رکندڙ سائين شـنـڪـر سـاگـر، پياري سان مانيُون ۽ سِي.ڊِيُون وندبيندڙ محمد علي پٿي ۽ سِـنـڌُ جي صُوبيدار شاعر خليل ڪُنڀار سَميت شُمارِ ڪان مَٿيرا مقامِي، پَـرڳَـٽـي پَڏرا ۽ هم مملڪتي چاهيندڙ شامل رهيا آهن.

مالٺهور ويٺا جي مِٺيءَ جو هيءُ مَلُوڪ شبيهہ شاعر، ڪمپيئر، اِسٽيـج سيڪريٽري، ميل ماڊل ۽ مارُئيءَ جي ٿر جو مِثالي ميزبـان پـنـهـنـجـي ڪِردارِ ۽ گُفتارِ ۾ بَجا طور ڪمال جي ڪشش رکي ٿـو جـنـهـن ڪـان چيڙو چڏائڻ جو ساهُس ڪنهن بہ سودِي ۾ بہ سَمايو نہ ٿو مِلـي. مِـٺـيءَ شهر جي قومي بچت بئنڪ واري هاٽوڪي هنڌ تي پـيـاري جـي پِـتـا شِري سرڳواسي سائين پريم شِواڻي جڏهيـن ٽـائـيـپ رائـيـٽـر ڪـان ڪمپيوٽر ايج طرف لڙندي، اُتي هڪ وڏي هال نما مَسواڙِي دُڪـان ۾ عريضي نويسيءَ، انگريزي ٽِيُوشن ۽ صحافتي مشغُولين ڪي سرانجام ڏيڻ لڳو تـہ اِن ڪم ۾ پيارو بہ سائين جو خُوب ساٿ ڏيڻ لڳـو بـلـڪـہ سَڄِي اِسٽامپ ويندرِيءَ وارِي ڪِرتِ اڪيلي سر پاڻ ڪرڻ لڳـو هـو. اُتان ايندي ويندي لانگهائُو ٿيندي، ڪڏهين ڪڏهين آئُون بہ پـيـاري وٽ وڃي ٿڪ پچيندو هُئس، هُو چانهہ چُڪـي بـہ پـيـاريـنـدو هـو تـہ بعضي بعضي پنهنجي تازي شاعري بہ وندبيندو هو. بہ چار نـوان پـوڳ چرچا ٻُڌائي اَسان جي مايُوس مُهانـدنَ تـي ڪـي مُـرڪـون ۽ ڪـي ٽهڪ بہ آڻيندو هو. هُونئن اَسان جي ويجهڙائپ ۽ دِلي دوستي سِـنـڌي اَدبي سنگت شاخ مِٺيءَ جي ڀيهر فعاليت ڪـان پـوءِ ٿـيـنـدڙ دسـتُـوري گڏجاڻين، مِٺيءَ ۾ مُنعقد ٿيندڙ ادبي، ثقافتي ۽ سَـمـاجـي سـرگـرمـيـن، تقريبن ۽ ويهڪـن مُهابي اَڳي گهٽي وڏي چُڪي هُئي ۽ اَڪـٿـر شـام جو روز ڪاڪي جهامن داس رتن لال مالهيءَ وارِي مَصـرُوف تـريـن! هوٽل جي سدائين خالي پيل ڪٽن تي صادق جي سَرپِئنچيءَ ۾ مچنـدڙ مُنافقيءَ ڪان آجين ۽ بي غرض ڪچهرين ۾ پـيـا مِـلـنـدا هُـئـاسـيـن. (صادق چا موڪلائي ويو جڻ اَسان مِڙني جي مُحبتن جو مرڪزي اَٽـو چيهُون چيهُون ٿي ٽُٽي ويو. اَدبِي ساٿُ جي سَنگهرُ ۾ سَلهاڙيـل اَسـان اَڪثر دوست بنهہ پَچي پُري هيڪلا ۽ دائمي ويڳاڻا ٿـي پـيـا آهـيُـون، صادق صفا سُچ ڪري ويو آهي! هاڻ تہ مِٺيءَ جي ڪنهن بـہ مـحـفـل،

ميلي ۽ ڪچھري ۾ ھن جي ڪمي مُون کي شِدتَ سان کُٽڪي ٿي ۽ سچ پچ ڪِٿي بہ من نٿو لڳي!)

مُنھنجي تصور ۾ ئي ڪو نہ ھو تہ 'دِل چوي ٿي ڳوٺِ وڃان!' جھڙو اِنتھائي وڻندڙ نظم لکندڙ شاعر سُڪارِيو (وڏيڪ سُکيو ۽ آسُودو) ٿيڻ کان پوءِ ھيئن اوچتو مِڙني دوستن يارن کان بِنا موڪلائڻ جي ھُن پار ھليو ويندو. نہ اَسان ھن جي لَڏڻ واري حتمي ۽ ذاتي فيصلي جِي خُوشيءَ ۾ اَرھا ۽ نہ ئي اَسان کي ھن جي ڪاميابي ۽ ڪامرانيءَ سان نئين سر پرڏيھہ ۾ پَکڙا اَڏڻ تي ڪا ڪاوڙ - پر لحظي لاءِ ڏُک ڳاڏڙ حيرت اِھا سا ضَرُور ٿي تہ ظالم ھڪڙو اِلوداعي ياڪُرِ پائي، مِلي موڪلائي تہ وڃي ھا!

جيئن پيارو گھڻن جي اکين جو تارو رھيو آھي يا اَجا بہ رھندو اَچي تيئن پِياري کي مُون بہ ڪڏھين پاڻ ڏاران يا پاڻ کان ڀِنھ پَري ڪري ڪو نہ پاتِئِيو آھي، اِھا ٻِي ڳالھہ آھي تہ ھن سان مُنھنجو ساٿُ صِرف شام توڙي جو رھيو آھي چو تہ سَنجھي جو ھيءَ ڪنڌ ڪڍائي ھليو ويندو ھو پر پوءِ بہ آئُون اِنھيءَ مراسم کي پنھنجي جيونَ جو نہ وِسرندڙ باب ڪري سمجھان ٿو. اَسان جي تعلق درميان آيل ھڪڙي ئي واحد ٿُرچ موقعي کي؛ مُنھنجي ادبي ۽ سماجي ذميواري، عزت نفس جي آواز ۽ ضمير جي عدالت ئي جنميو ھو جڏھين پِياري اُن جو آھستي آھستي احساس ڪندي؛ مُون طرف ٻيھر ھٿ وڌايو تہ مُون ھن کي اَڳُ جيان ياڪُرنَ ۾ پِري ورتو.

ھاڻ ھيٺ آئُون پياري جي اُن شاعريءَ مُتعلق پنھنجا مُختصر ترين ۽ دِلي رايا قلمبند ڪرڻ جي جسارت ڪريان ٿو جيڪا زيرِ نظر نِنڍڙي ڪِتابُ ۾ توھان جي مُطالعي ڪاڻ مُيسر ڪئي وئي آھي.

پياري جي شاعري مُشاھداتي اِدراڪ جِي شاعِري آھي. شمشير

www.sindhsalamat.com

حيدريءَ مصداق ھن کي ھاڻ شاعري ڪرڻ جي اَٽڪل باقاعدي اچي ٿي ۽ ھو شاعرِيءَ جي اھڙي ھُنر سان باقاعدي نباھ ڪري ٿو وڃي. اظھار جي واٽن جا پنڌ پيٽيندي؛ ھن مقاميت کي سڀ کان مٿانھين جاءِ تي رکيو آھي. ھن جي شعرن ۾ سندس ٻال جتيءَ جي حرڪتن، سنگتن ۽ وندر وِرونھن جا اولڙا، علائقائي محرومين جي شناسائي، جوڀن رُتِ جي تجربن جي تاثير، ڳوٺاٽي نِجي پِجي ماحول جا من مسرُور ڪندڙ عڪس، دوستين ۽ دلبرين جا ڏَيَ، وطن جا وڻ ڇڏي وڃڻ لاءِ ساڳي ريگ وارِي مُشترڪ رِيت ھُئڻ جِي جسٽيفڪيشن، صادق فقير سان دِل گھُرئي سَٻنڌ ھُئڻ جا جيءُ جھوريندڙ جذبا، ٿر جي سيڪيولر يا ميٺُ مُحبت وارين روايتن ۽ ڪِردارنَ جا سارُوپا، فطرت جا رنگ ۽ 'مِرُوئان موت، مَلُوڪان شڪارِ' واري شُغل کي دِليان نندڻ وغيره جھڙا اُتساھيندڙ اَکِيُون پِڄائيندڙ ۽ پَڇتاءَ سان پُرَ مظھر بَخُوبي جَھلِڪن ٿا.

مُون کي ذاتي طور پياري جو نظم ۽ گيت سان نباھ ۽ سندس اَباڻي ڍاٽڪي لھجي ۾ ڪيل شاعراڻي طبع آزمائي وڌيڪ موھي ٿي ۽ آئُون اُن جو دِلي مُعترف آھيان. باقي پياري جا غزل ۽ بيتڙا بہ ڏيان ڇڪائڻ جوڳا آھن پر جي ھُو خيال جي اُڏار، تخيل جي معيار ۽ سوچ سَنيارِ کي اَجا وڌيڪ گھري اِدراڪي سانچي ۾ ڍاليندو تہ ٻين صِنفن جي صُورتگريءَ ۾ بہ گھڻن کان گوءِ کٽي ويندو. آئُون ھتي پنھنجي ڏنل راين سان ميل کائيندڙ شعري حوالي ڏيئي اَجائي وَرجاءُ ڪرڻ کان گُريز ڪريان ٿو. پوءِ بہ اِھو ڪوٽ ڪرڻ (Quote) کان پاڻ کي اَصلُ جَھلي نہ پيو سگھان تہ پياري پنھنجي سرجيل غزلن ۾ پڻ ڪي اَنوکيُون ۽ اَڇُوتيُون تشبيھُون، تمثيلُون ۽ اِستعارا نھايت ئي نواڻ پري اَنداز ۾ سُھٽي ۽ سُپاويڪ نوع ۾ ڪتبُ آندا آھن؛ جيئن مِثلن: پوتار کي پُرٺ جھڙي ڪرخت ڪنبيدار ۽ بيحد بيزارِ ڪندڙ ڳاھ سان

www.sindhsalamat.com

پيٽڻ، تار درياهہ يا درياهہ شاهہ جي جي جوڀن کي گُوگَهٽ وارِي تمثيل آَرپڻ، 'ڏِسي ڪو ڦَٽَ پاٽيءَ جا' وارو اِستعارو اِستعمال ڪرڻ، غم جي تڏي ۾ خُوشيءَ جي تراني جي موزُون جڙاوت ڪرڻ، 'هاريءَ جو ٻاگي ۾ نيڻ ٻوڙائڻ'، 'پاڻيءَ ۾ منهن ڏِسڻ' واري مُحاوري جو موزُون ترين اِظهار ڪرڻ، رليءَ جي پُڙِ جو ڳالهائڻ ۽ هَنداڻي تي هُرمچ پرت چِٽڻ جهڙيُون عڪس بنديُون وغيره

ڀِيارو هن ڪِتابُ جي قافين ۽ رديفن ۾ ڪُجهہ اُڏارِيُون سَتيُون تقليدي پيرائي ۾ بہ چڙهيو آهي جن جي مُختصر نشاندهيءَ لاءِ نيٽن جي غُليل هُئڻ وارِي گِسيل پِٽيل تشبيهُہ کي گوڙڻ جي اِضافت سان وَرجائي پيٽڻ، سٽ ۽ هٽ جو هماليائي سَهارو وٺڻ، ۽ اَڏُورِي چُمي وارا چند مِثال مَٿاڇري نگاهہ طُفيل هِتي ڳٽائي سگهجن ٿا.

آئُون دِل سان دُعاگو ۽ آسوَندُ آهيان تہ پياري جي اَڳُوٽن ٻن ڪِتابن يعني پهرين شعري ڳُٽڪي 'دِل چوي ٿي ڳوٺِ وَڃان!' ۽ شيخ اَياز جي چُوندَ شاعريءَ جي ڍاٽڪي لَهجي ۾ ڪيل ترجمي تي ٻَڌل ڪتاب 'ٻاٻيهو ٻولي' جيان ڏَنگئي ٻنڌڻن کي فِطرتي مظهرنَ لاءِ نہ ليکڻ ('سَرحدين تواِنسانُون ڪي لِئي هين'، پکين، ندين ۽ بادلن لاءِ کهڙيُون سيمائُون!) جي مرڪزي خيال تي آڏارِيل هيءُ ڪِتابڙو پڻ هِن ۽ هُن پار جي ساهتي سنگتين جو جوڳو ڏيان ڇِڪرائڻ ۾ لاريب (ٻِلاشڪ)سوڀارو ويندو.

دليپ ڪوٺارِي۔
مِٺي، ضلعو ٿرپارڪر، سِنڌُ
آڳارو ڀين آگسٽ، 2016

برساتن لئہ کھڙا بارڊر

زمينون ۽ زمانا ڪٿي راس ايندا

هن سان پهرين ملاقات ٿي تہ الائي ڪڏهن هئي پر ايترو ياد آهي تہ انهيءَ ملاقات جو وسيلو صادق فقير هيو. آئون خليل ڪنڀر سان گڏ صادق جي ڪچهري جي سحر ۾ شامل ٿيو هئس تہ هي بہ انهي ڪچهري ۾ هوندو هو. اهي مٺي ۾ منهنجا شروعاتي ڏينهن هئا. صادق هڪ اهڙو نقطو هيو جتي مٺي جا اديب شاعر ۽ علم دوست اچي گڏ ٿيندا هيا. انهي ڪچهري ۾ هن جا ٺهڪ بہ شامل هيا. هن جي شاعر ۽ سنو ڪمپيئر هجڻ جي تہ مونکي اڳي خبر هئي پر وڏو لطيفي باز هجڻ جي خبر تڏهن پئي. جڏهن هن سان شناسائي ٿي. ٿر جي هڪ ڪلاسيڪل برادري ۽ ڪجہ نالي وارن اديبن تي هن جيڪي لطيفا ٺاهيا. ايترا تہ وتائي فقير جا بہ لطيفا ڪون آهن. ڪيس هي سُٽي سندس والد سائين پريم شواڻي پينگهي ۾ ئي ڏني هئي. انهن لطيفن جي بنياد تي هن صادق سان گڏجي همرائن ڪان جيڪا اوڳاڙي ڪئي انهي جا شاهد اهي آهن جن ڪڙاهيون ڪاڏيون. باقي ڳچ سنگت هن جي 19 سو ٻُڙي ماڊل فتفتيي ۾ تيل انهي بنياد تي جام پرايو تہ مهرباني ڪري هن لطيفي کي هاٽي نہ ڦهلاءُ. پر هي انهيءَ ڏُر سان اهو واعدو ڪرڻ ڪان اڳ نئون لطيفو ٺاهي مٺي جي مارڪيٽ ۾ لانچ ڪري پوءَ واعدو ڪندو هو. اهوئي موٽر سائيڪل ريڊيو پاڪستان مٺي جي ڳچ سنگت لاءَ نہ صرف ٽانگي جو ڪم ڏيندو هيو پر گهٽن جي گهرن جو سيڌو سامان بہ انهي تي ويندو هيو مٺي

ڪان سوين ميل پري ويهي هواج بہ اهو ڪم ڪري سگهي پيو.پر ديس جي درد دوستن ڪان دوري.جسم جي حصي(صادق فقير)جو ٽٽڻ ۽ سندس والد جي وڇوڙي هن جي انهي حس کي جهيٽو ڪري ڇڏيو آهي.

هي جنهن جو نالو ئي پيارو آهي اهو مونکي فيض احمد فيض جي انهن سٽن تي پورو لڳندو آهي.

جو رکے تو کوہ گراں تھے ہم.جو چلے تو جہاں سے گزر گئے
رہ یار ہم نے قدم قدم تجھے یادگار بنا دیا

اهو ڪچهرين جو ڪوڏيو ۽ محفلن جو مور رهيو آهي.مٺي ۾ هن جيڪي بہ پروگرام ڪرايا يا جيڪي بہ ڪچهريون رچايون اهي نہ صرف يادگار رهيون .پر شهر ۽ ٻهراڙي جي وچ ۾ پل جو ڪردار ادا ڪيو نہ تہ شهر ٻهراڙين کي ڪيئن Face ڪن ٿا اهو ڏسڻو هجي تہ هليا اچو انهي ڪامرو ديس ۾ جنهن کي مٺي چون ٿا. مون جهڙا ڪيئي ڳوٺاڻا جن جو شهر ۾ ڪو بہ اوهي واهي نہ هو انهن کي هن ڪليل ٻانهن سان جيء ۾ جايون ڏنيون .مٺي جنهن لاءَ چيو وڃي ٿو تہ هتي رواداري ۽ پائيپي آهي. تہ اهڙو جيڪي ڪجہ هتي آهي انهي ۾ چند ماڻهن جو ڪردار آهي. جيڪي سنڌ ۽ هنڌ ۾ مٺي جي سڃاڻپ آهن. اهڙا ماڻهو نہ هجن تہ هتي روز ڪربلا ۽ ڪروڪيتر ڪڙا هجن .مونکي ماڻهن جي نيتن ۽ روين جي خبر صادق جي وڇوڙي پڄاڻان پئي تہ ڪيئن دوستين جون هامون هنيون ويون ۽ ڪيئن نالو استعمال ڪري قد اوچا ڪيا ويا.ڪيئن نيتن جون ٻِليون ٻوريءَ مان ٻاهر نڪري آيون.اهڙن ۽ انهن ئي روين هن کي شايد هتان ڪان لڏڻ تي مجبور ڪيو.

منهنجو خيال هو تہ آئون هن جي شاعري تي لکندس.موڪليل مسودو پڙهڻ بعد مونکي هن جي شاعري ڪان وڌيڪ هن جي شخصيت جو پاسو ڳرو لڳو. تنهن ڪري مون معذرت ڪندي هن

www.sindhsalamat.com

جي باقي زندگي تي لکڻ جو اسرار ڪيو. هو جيڪو سڄو سراپا ٿر آهي.توهان هن جي ڳالهين ڪچهرين شاعري پروگرامن ۽ ڪاروبار مان جيڪر ٿر ڪڍي ڇڏيو تہ پويان پيارو ٻاجهر صاف ڪرڻ ڪان پوءَ ٻچيل صرف تيلن (ڏونئڙيا)ڪانسواءَ ڪجہ بہ ناهي.هن هروقت هر ويلي ۾ هرهند ٿر کي سوچيو ۽ پچاريو آهي.ريڊيو تي هئاسين تہ ٿري گيتن لاءَ ڪوشان رهيو.ڍاٽڪي پروگرامن جو وقت وڌارايائين.ايئين ٿر جي هنر پرت کي ترقي وٺرائڻ .پنهنجي واڍڪي ڪم ۾ جدت آڻڻ .ٿر جي فلورا فانا.ختم ٿيندڙ رسمن رواجن يا پراڻن ڌنڌن ۽ هنرن کي سنڀالڻ جو ڪم ڪرڻ هن جي زندگي جو مقصد رهيو آهي ۽ هواج بہ انهي ڪرت سان لڳل آهي.

جنهن ڏينهن هُو پاڻ پنهنجن جا گهاءُ نہ سهندي هتان وڃڻ لڳو هو جنهن جو پتو صرف صادق جي فيميلي کي ئي هو تہ انهي ڏينهن اسين هن سان گڏ صادق فقير جي اوطاق تي پٽن راند ۾ بہ ٻہ هٿ ڪري رهيا هئاسين. هن ڪنهن کي ڪون ٻڌايو، ڪيس خبر هئي تہ دوستن سان موڪلائيندس تہ وڃي ڪونہ سگهندس ۽ رهڻ هونئين مشڪل هو.اسين سڀ ڏاڍا ڪاوڙياسين خليل روئي روئي اصل باه ٿيل هجي .سائين صادق بہ مون سيريئس ٿيل تڏهن ڏٺو.پر هن پنهنجين مشڪرين سان سڀني کي سرچائي وڌائين . پياري هند مان سنڌ گهمڻ اچڻ ڪان اڳئين ڏينهن ميسيج ڪيائين تہ صبحاڻي اچان پيو. مون مذاق ۾ چيو چو؟.جيڪو جواب ڏنائين انهي جي تشريح ڊاڪٽر صاحب ئي ڪري سگهي ٿو.شوڪت، خليل ۽ اسين سڀ ميرپورخاص وياسين.ملندي ئي مشڪريون شروع.صادق جي وڇوڙي ڪان پوءِ اهو پهريون ڏينهن هيو جڏهن اُستاد ممتاز نهڙيي پاران پياري جي مان ۾ ڏنل دعوت ۾ سڀ دوست نہ صرف ڪلياسين پر صابر فقير

www.sindhsalamat.com

ٻڳائڻ ۾ پلٽا هنيا ۽ ممتاز يڪتارو چيڙي وڄايا پياري جو 15 ڏينهن اسان وٽ رهي وري واپس هند وڃڻ مهل مون رابطو منقطع ڪري ڇڏيو. آئون ڳوٺ هليو ويس. سندس پائرن پيتامبر شواڻي ۽ ايشور شواڻي ڪي فون تي چيم هاڻي هن ذليل سان آئون موڪلائي نہ سگهندس.

مٺي تہ هاڻي ڪائڻ ٿو اچي.هتي تہ هاڻي اهي وڃي بچيا آهن جيڪي ڪنڌ ۾ نہ ڪلي نہ ڪوڪو بلڪ ڪنڌ ۾ سريو هڻي پيا هلن ۽ انهن جو ڪنڌ ڪيڏانهن وري ئي ڪانہ ٿو.شام جو ڪچهري جو سبب صادق جا ٺهڪ .پياري جا لطيفا خليل جا دومعنيٰ جملا هيا .اهي سموريون شيون موڪلائي ويون . تون چا وڃڙين منهنجو ويڙهو ئي ويران ٿي ويو. هن جي شاعري مون اندر لائين ڪئي هئي انهي تي وري ڪنهن ٻي پيري لکبو في الحال هن جي وڇوڙي وانگي هينئن ۾ ڪان جيئن ڪپيل سندس غزل جا ڪجہ بند اوهان جي نظر ڪندي موڪلايون ٿا

زمينون زمانا.ڪٿي راس ايندا
اسين هون ديوانا ڪٿي راس ايندا

❋❋

اسان جو جيئڻ ئي ملڻ منجہ آهي
رساما روزانا.ڪٿي راس ايندا

❋❋

پکي ديس واپس اڏامي اچي پر
نوان هي نشانا .ڪٿي راس ايندا.

نصير ڪنڀر

www.sindhsalamat.com

برساتن لئہ کھڙا بارڊر

پيارو شواڻي دردن جو ڪيسو ٻاءِ

سنگت ، پياري شواڻيءَ جي شاعريءَ جو مجموعو ڇپائي رهي آهي ۽ مون لاءِ سندس شاعري ۽ شخصيت تي لکڻ يقينن ڪنهن امتحان جي گهڙيءَ کان گهٽ ڪونهي. پيارو جيڪو منهنجو سوٽ بہ آهي تہ ٻچپن جو ساٿي بہ. ٻاروتڻ ۾ اسان ڇڏا پائي اٿي ڏڪر بہ گڏ ڪيڏي آهي تہ انڊلو پوپو بہ، سِروٽي جي اڏڙ ۾ رسو ٻڌي ٻاراڻي زندگيءَ جون گاڏيون بہ گڏ گهيليون آهن تہ خالي ماچيس جي ڪوڪن مان ويچن ڪي ويجها آڻيندڙ ٽيليفون بہ ٺاهيا آهن، ٿر ۾ آسودگي جي مينهن ڪي پڪاريندي آڪي پايي لاءِ گهر گهر داٽا بہ پنيا آهن تہ ٿر جي واريءَ ڏڙن تي اميدن جا پونگلا بہ گڏ ٺاهيا آهن. ايئن ئي ننڍپڻ ۾ شرارت ڪندي ٻيڙيون چورائي گڏ پيتيون آهن تہ ڪٺ جي پاگي سان اٺهوند ۾ بصر ڪٽا پچي اُن سان رُکيون مانيون بہ گڏ کاڌيون آهن. اسان نہ رڳو پنهنجو سنهري ٻچپن گڏ گهاريو آهي پر حسين جوانيءَ جا هڙئي لمحا پڻ جنت مثل ٿر جي واهڻن ۽ وستين ۾ ايڏي، مسڪين جهان خان کوسو ڊاڪٽر ڊريگو ڊاڪٽر هرچند ۽ مامي وشن جهڙن ڪردارن جي نقشقدمي ۾ ائين ئي گڏ گهاريا آهن جئين پياري جي شاعري جي هن مجموعي ۾ سارو نقش چٽيل آهن. اڄ جڏهن پياري شواڻي تي لکڻ خاطر اسان جي تعلق جي تاريخ کي تحقيقي اک سان

www.sindhsalamat.com

پروڙڻ جي ڪوشش ڪري رهيو هئس تہ شدت سان محسوس ڪيم تہ چڻ منهنجي خوبصورت يادن جي اثاثي ۾ هن سان گهاريل ڏک ۽ سک جي هر هڪ گهڙي هڪ روحاني اڻٽُٽ تعلق جي ڪڙي ڪڙي مثل بڻجي اسان جي رشتي کي هڪ مظبوط سنگهر ۾ سوگهو ڪري چُڪي آهي. جئين ڀٽائي چيو آهي تہ:

ڪڙو منجهہ ڪڙي جئين لوهارن لپيٽيو،
منهنجو جيءُ جَڙي ، سُپرين سوگهو ڪيو.

ها انهيءَ ۾ ڪوبہ شڪ ڪونهي تہ پيارو جنهن جو بہ ٻيلي آهي اُ ن هر ڪنهن لاءِ هو سندس ئي شعر جئين هڏڏوکي رهندو آهي:

چوٽ توکي لڳي ، درد مونکي ٿِيئي ،
جيئن مان ٿو جيئان ، ايئن ڀي ڪو جيئي !.

شايد اهو ئي سبب آهي جو منهنجي زندگيءَ جي هر اهم فيصلي ۾ مون پياري جو ۽ پياري منهنجو اثر قبوليو آهي، ايستائين جو ڌرتي ماءُ کي ڇڏڻ جو موت مثل ڪڙو فيصلو بہ اسانجو مشترڪ فيصلو رهيو. ان حوالي سان جيتوڻيڪ سنگت وٽ ڪئي سوال آهن اسان لاءِ پر اسان وٽ اجا پڻ ڪوبہ جواب ڪونهي ڀٽائي جي انهن بيتن کانسواءِ تہ:

مونکي مون پرين، ٻڌي وڌو تار ۾،
اُپا ائين چون، متان پانڌ پُسائين-

جي سنگت کي اهو بہ نہ وڻي تہ ڪٽي ائين چئجي:

ڪنهن جو ڪونهي ڏوهہ، امر مون سين ايئن ڪيو

بهرحال ڪنهن اردو ۾ سچ چيو آهي تہ ’داني داني پي لکا هي کاني والي ڪا نام‘. ڌرتيءَ جي دُوري هڪ گهري درد جو نانءُ آهي. پيارو جيڪو ظاهري طور سيني کي لطيفن ۽ مزاح سان کلائيندو وتي تنهن

www.sindhsalamat.com

کي آئون سڃاڻان تہ ڪئين هو اندر کان تمام حساس هئڻ ڪري پنهنجي عام زندگيءَ ۾ بہ ڪجهہ ججهيرڙن دردن جي پيڙاه ڪٽي جيئندو رهيو آهي ۽ تنهن لاءَ ڌرتيءَ جي دوري يقينن ڪنهن زخم جي ناسور بڻجڻ کان گهٽ ڪونهي ۽ انهيءَ ناسور کي گنڀير روگ بڻجندي مون تڏهن ڏٺو جڏهن اسان جي دوست ۽ پياري شواڻي جي ساه سريکي ٻيلي صادق فقير جي ديهانت واري خبر پياري کي پئي. هن کي پهريون ڀيرو مون ميڻ بتي وانگر ٻرندي ۽ گرندي ڏٺو. هو دانهون ڪرڻ ۾ هو ۽ مونکي چوڻ ۾ هو يار مونکي سنڀالجان. اجا هو صادق جي صدمي مان نڪتو ئي ڪونہ تہ سندس والد صاحب اسان جو محترم سائين پريم شواڻي بہ پرلوڪ پڌاريو ڪيس ڪلهو بہ نصيب ڪونہ ٿيو. چڻ اسان سسئي هجون ۽ هي ڏک صرف اسانجو ئي نصيب هجن. هن پنهنجي ئي شاعري ۾ صحيح لکيو آهي تہ هو دردن جي گهري ۽ ڏکهي پيڙاه کي سياري ۾ ڪوري دلي جيان ڪئين پيئي ٿو:

گهڙي ڪوري جيان آئون،
سنجهي کان صبوح تائين
سياري کي پيئان آئون.
جيئان تہ ڪيئن جيان آئون ،
اسان تي هي صدين جيڏيون
ماڪوڙي جيان مٿيون راتيون
ڪٽيون تہ ڪيئن ڪٽيون راتيون ؟
ڊسمبر جون ڏگهيون راتيون !

پر بهرحال پياري سان تمام ويجهو هئڻ ڪري گهٽ ۾ گهٽ آئون هن کي سڃاڻي سگهان ٿو تہ هو اندر کان بلڪل چُورا چُورا ٿيڻ جي

www.sindhsalamat.com

باجود ڪيئن نہ رڳو پاڻ پنهنجا درد خلق کان لڪائي جيئڻ چاھي ٿو پر پنهنجي چهري تي مصنوئي کِل جوئي صحيح پر ماسڪ لڳائي سنگت ساٿ کي مشڪل ۾ بہ زنده دلي سان کِلي گذارڻ جو ڏِڍ ڏيندو رهي ٿو.

پر ٻئي پاسي جڏهن مون جهڙا ڪمزور دل ماڻهو ڪيس ڏرتي وچوڙي جي درد جي دانهن ڏين ٿا تہ هو حقيقت پسند ٿيندي پنهنجي فطري جذبن تي وڏي بردباري سان قابو پائي مشڪل حالتن جو زنده دليءَ سان سامهون ڪرڻ جو ماحول پيدا ڪري ٿو ۽ پنهجي ماتر ڀومي واري ٿر جي عڪس کي راجستاني ٿر ۾ ڏسڻ جي منظرڪشي ڪندي اهو ويساه ٿو ڏي تہ ماترڀومي ڪڏهن بہ ۽ ڪٿي بہ ڪنهن کان دور ناهي هوندي. آئون سچ ٿو چوان پياري جي هينئين ڪويتا ۾ مون منهنجي جنم ڀومي کي راجستان ۾ جرڪندي ڏٺو آهي جنهن سان پناهگير هئڻ جي باجود منهنجو زندگيءَ ۾ هڪ پيرو ٻيهر ويساه وڌي ويو نہ تہ پناهگيري اهلِ دل ماڻهن کي پٿر بڻائي ڇڏيندي آهي.

دل چوي ٿي هاڻ پيارا،
ڳوٺ سڄي کي هڙ ۾ ويڙهي
رکجي راجستان سڄي ۾ ،
جنهن ۾ جوڏاڻو ٿو جرڪي ،
جنهن ۾ پاراڻو ٿو پَسجي ،
جنهن ۾ ڏُونگر ڏورا آهن
تنهن ۾ مُحب گُهرائي پنهنجو
چونئرو اَڏجي ، لانڍِي اَڏجي،
جن جي چوٽين چنڊ اُهو ئي ،
پنهنجو پيارو روپ ڏيکاري،
تڏهن پنهنجو ڳوٺ سنڀاري

www.sindhsalamat.com

مُحب متَي کي مالهاڻي جيان
چاتيءَ لائي مور ڏيکاريان،
هِت ئي پنهنجو ڳوٺ سنواريان
جنهن جي هر ڪنهن ڪيت ڪناري
هرڻ هزارين چالُون آهن
تنهن ۾ پنهنجا چونئرا چاچيان،
مالهاڻي کي تنهن ۾ آڻيان،

پيارو شواڻي جي ٻي شاعراڻي جرئت اها بہ آهي تہ هو مذهب ۽ سرحدي تار واري تاثر جي بنياد تي سنڌ واري ٿر ۽ راجستاني ٿر جي هٿرادو وڏل ويڇن واري تصوراتي لڪير کي مٽائي پنهنجي شاعري معرفت حقيقي زندگيءَ جي آئيني ۾ ائين پيش ڪري ٿو ڄڻ هو برصغير جي ورهاڱي کان ڪنهن اڳين نسل جو باشندو هجي.

جوڏاڻي کان امراڻي ڏي ،
رات سڄي ، هُئي آوت جاوت ،
برساتن لاءِ کهڙا بارڊ ر ؟
وسڪاري لاءِ کهڙي ويزا ؟ !
ساڳي ڻاڻي گڏُ ڀنا پئي ،
ڍاٽي ، ڪاڇي ، جهيٽي جهُڙ ۾ ،
توکي ساري تنهنجي وينگس
پِڇندَي پيڙيا ، پاڪُر ٿُڙ ۾
برساتن لاءِ کهڙا باربر ؟
وسڪاري لاءِ کهڙي ويزا ؟!
صادق ٻُڏجي ٻنهي پاسي ،
حيدر جي ڀي هاڪ اڃان آ

www.sindhsalamat.com

ٻيجل ٽُنهنجن ٻولن جي پڻ ،
متياڻي ۾ ڏاڪ اچان آ ،
برساتن لاءِ کھڙا باربر ،
وسڪاري لاءِ کهڙي ويزا ؟
ڪُنيپيون ، چيڙ هيڪُو جھڙا ،
ٻنين ونين ساڳي رنگت
چوهوٽڻ واري ڏونگر جهڙي ،
ڪارونجهر جي آهي بيهڪ ،
برساتن لئہ کهڙا باربر ،
وسڪاري لئي کهڙي ويزا

جيتوٽيڪ ڏرتيءَ کان ڏُوري هر اهلِ دل ماڻهو لاءِ زندگي جو سڀ کان ڪٺن ۽ ڪڙو تجربو هوندو آهي جئين ورهاڱي وقت ٻنهي پاسي ڪئي نامور شخصيتن زندگي جو اهڙو درد ڀوڳيو جنهن ۾ سعادت حسن منٽو ۽ فيض احمد فيض جهڙا ليکڪ ۽ شاعر پاڪستان ۾ رهيا يا اهڙا انيڪ هندو سنڌي اديب وري هندستان ۾ اچي رهيا. ايئن ئي يقينن پياري جهڙي حساس شاعر ۽ ادب ذوق ماڻهو لاءِ پڻ هي درد اُن کان گهٽ هرگز ڪونہ هوندو جئين هو پنهجي شاعري ۾ ئي چوي ٿو:

مُڙي موٽابائو تان ، ڏسي لوهي تار ،
اکين تي انڌار ، اوچتو اچي ويئي.

توٽي جو سرحدي تارن سبب سالن جي ساه سريکن خليل جهڙن جگري دوستن جو وڇوڙو پياري کي پويان هر پل پڪاريندو بہ رهي ٿو:

کن ترسين ها، تون مان گڏجي،
اهڙو سهڻو ديس اڏيون ها،

۽ وري ساڳي ريت پيارو بہ وڇوڙي جي انهي درد کي اندر کان محسوس

www.sindhsalamat.com

ڪندي پنهنجي شاعري ۾ چوي ٿو:

مُڙي موٽابائو تان ، ڏکي پيو ڏيل
مونکان ڪنهن خليل ، جوپن ۾ جدا ڪيو

پر باوجود انهي جي پيارو مذهبن ۽ سرحدي تارن ذريعي الڳ ڪيل ڌرتيءَ جي ٻنهي پاسن پنهنجي تصوراتي زندگي ۾ جيئڻ واري احساس کان هرگز مڙي نٿو ۽ ائين هو پنهنجي پناهگيري واري احساس کي قابو ۾ رکڻ ۾ ڪامياب رهي ٿو جئين هو پنهنجي هن نظم ۾ لکي ٿو:

هڪڙي پاسي من رهي ٿو
هڪڙي پاسي تن رهي ٿو
من چوي ٿوهُوءَ صحيح آه
تن چوي ٿو هُوءَ صحيح آه
آءُ ٻنهيءَ جي جهڳڙي وچ ۾
اُلجهي سُلجهان ، سُلجهي اُلجهان ،
ڏينهن سمورو ڏيہ کان ٻاهر
ويزا تي مان ويهندو آهيان ،
تارا ٿيندي، تار ٽپان ٿو ،
ويزا کي مان ڪين ڏسان ٿو
۽ پوءِ موڏن جاڳي ٽيسين
سپني ۾ مان ڳوٺ گهمان ٿو
هڪڙي کن مان ٻانگ ٻُڌان مان،
هڪڙي کن مان رام ٻڌان مان ،
آءُ ٻنهي جي جهڳڙي وچ ۾
اُلجهي سُلجهان ، سُلجهي اُلجهان

www.sindhsalamat.com

هر پل سُلجهي اُلجهندڙ ۽ اُلجهي سُلجهندڙ پيارو ڌرتيءَ کان ۽ پنهنجن ساه سرکين کان ٿيل وڇوڙي کي پنهنجو مقدر سمجهيو ۽ اُن وڇوڙي جي دردن جي پيڙاه ۾ سرُور ٻُولهي جيئڻ ڄاڻي ٿو. انهي خاطر هو ولايت ۾ ويهي جتي ٿر جي يادن کي پنهنجي شاعري ۾ ساريندو رهي ٿو اتي هو ٿر جي حالتن تي پريشان پڻ رهي ٿو.

الئہ کيستائين، ٿر ، ٿر رهندو ؟ !
ڪُڏي ٿي ڪرولا، گڏيءَ جي تہ گڏ تي.

يا وري هڪ ٻئي شعر ۾ لکي ٿو:

ڪُسن ٿيون روجهڙيون رڻ ۾،
روئي ٿو روز چتراسر ،
ڪجن ٿيون جيئن بندوقون،
روئي ٿو تيئن ڪارونجهر

ايئن ئي هو ڪڏهن ڪارونجهر جي عڪس کي چوهٽڻ ۾ پسي ٿو ۽ ڪڏهن ٿر جي ڪولهين کي پنهنجي شاعري جا ڪردار ٺاهي ڪين گڏ رکي ٿو.

راسوڙي جي، رقص سان ڪولهي،
ڪارونجهر جو ڪر گونجائي

اجا وڏي ڳالهہ اها آهي تہ هو جوڌپور جي هينڊيڪرافٽ واري صنعت ۾ شايد واحد ڪاروباري هوندو جنهن سنڌ کان آيل پناهگير ڪولهين کي ئي پنهنجي فيڪٽري ۾ واڌن جي تربيت ڏيئي ساٿ رکيو آهي ۽ پنهنجي زندگيءَ جا گهڻا پل انهن سان ئي گهاري ٿو. اهڙيءَ ريت پياري جي پناهگيري واري زندگيءَ جا انيڪ عڪس آهن جنهن ۾ ڪيس اباڻو ديس ٿر هر گهڙي جرڪندي نظر ايندو رهي ٿو.

بهرحال انهيءَ ۾ ڪو شڪ ڪونهي تہ جنهن کي لڳي تنهن کي ڪل

www.sindhsalamat.com

نہ تہ پاڙي وارن کي کهڙي پچار ۽ اها بہ حقيقت آهي تہ ڌرتيءَ جي وڇوڙي جي درد جي پيڙاه صرف ڌرتي کان وڇڙيل ئي ڄاڻي سگهن ٿا. اڄ آئون جتي پنهنجي نصيب ۾ آيل پناهگيريءَ واري زندگي تي بدنصيبي جي احساس ۾ گهيريل رهان ٿو اُتي اها فخر ۽ خوشي پڻ آهي تہ آئون پنهنجي ٻيلي پياري شواڻي جي روپ ۾ اڄ جي دور جي هن ڪيسوٻاءِ سان پڻ هر پل گڏ آهيان جنهن کان مون اهو سکيو آهي تہ جنم ڀومي کان دور دنيا ۾ ڪٿي بہ رهجي پر دل ۾ ۽ پنهنجي آسي پاسي ۾ ماتر ڀومي کي تصوراتي طور موجود سمجهي سسئي جهڙا سور سهندي بہ مارئي جيان ملير سان جُڙيو رهي سگهجي ٿو.

اشوڪ سوٿهڙ،
جوڌپور ، راجسٿان .
آگسٽ 3، 2016

ڪوهنيي جي ٿلڙين جهڙو شاعر

زندگيءَ جون 38 بهارون ماڻيندڙ ڪلمُک، سهڻو سپاٽو نوجوان ۽ پريل بُت جو مالڪ، دلبرن جو دلبر، ڪلڻهار ۽ ملڻهار، محبتن جو متوالو ۽ چاهتن جو رکوالو اسان سڀني جو پيارو، پيارو شواڻي جيڪو پنهنجي ظاهري مزاج ۾ خوش اخلاق، خوش طبيعت، خوش مزاج من جو مالڪ آهي. تہ وري پنهنجي اندر جي دنيا ۾ پيڙائن جو پوڄاري، درديلو ۽ حساس طبيعت جو مالڪ آهي. ڪيس درد ايڏو تہ دادلو اٿس جو هو جڏهن بہ ان جي اُپٽار ڪندو آهي. يا پنهنجي اندر جي اُڻ تُڻ ۽ دل جي ڪيفيت جو اظهار ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو آهي. تہ لفظ جذبن جي زبان بڻجي شاعري جو روپ اختيار ڪندا آهن. ۽ هونئن بہ شاعري داخلي ۽ خارجي ڪيفيتن جو عڪس هوندي آهي.

پيارو جيئن پيار جو پُختو ۽ دوستي ۾ نباهہ ڪندڙ آهي تيئن ئي سندس شاعري فطري حُسن، احساسن سان ٽمٽار، وڻندڙ ۽ دلڪش هئڻ سان گڏوگڏ سندس پُختي خيال جي اڏار ۽ ٻولي جو حسن ڪمال جو رهيو آهي. پيارو جيڪو شهرن ۾ هوندي پڻ پنهنجي دل جي ڌرتيءَ تي ٻهراڙين جا خوبصورت منظر ۽ عڪس سدائين چٽيل رکي ٿو. تڏهن ئي تہ سندس شاعري جي ڪئنواس تي ٻهراڙي جي خوبصورت ماحول جي دلڪشيءَ ۽ دلبريءَ جو رنگ پريل آهي.

www.sindhsalamat.com

نديءَ تي نينگريون وهنجي، ڪڻي وييون مٽ پاڻيءَ جا،
نديءَ پٽي هيڪلي روئي، ڏسي ڪو ڦٽ پاڻيءَ جا،

پرديس ۾ هجڻ جي ناتي پياري جي شاعري ۾ وڇوڙي جو درد پڻ ڪجهہ سوايو رهيو آهي. سندس ئي غزل جي هڪ سِٽ هن ريت آهي.

جتي پيي مران ۽ جڏهن پيي مران
وري جي ڄمان تہ سنڌ ۾ جنم ٿي.

يا وري

پکي ديس واپس، اُڏامي اچي پر،
نوان هي نشانا، ڪٿي راس ايندا.

پياري جي شاعري ۾ نج خيال جي اُڏار ۽ فطري حسن جا جلوا هڪ غزل جي هيٺئين بند ۾ پڻ پسي سگهجن ٿا.

مور من جو روئي، روز ڪيڙا ڪري،
ٻيل ڪائي هجي، جيڪا آنسو پيئي.

ڪوملتا، معصوميت، ٻاروتڻ ڪي جيڪڏهن پسجي تہ پياري جي شاعري ۾ ئي پسي سگهجي ٿو. هن جي اندر ۾ ويٺل ٻالڪ کي ڏسي ۽ ٻالڪپڻ تي لکيل شاعري پڙهندي مونکي اڄ بہ ائين لڳندو آهي. تہ اڄ بہ اسين گڏجي لڪ لڪوٽي، آکو پايو يا انڌلو پوپو رمي رهيا آهيون. جيڪو ٽيهارو سال اڳ ۾ اسان گڏجي رميا هئاسين.

www.sindhsalamat.com

او ڦر ڦر سونتو اوتي تي،
او انڌلو پوپو پونگيءَ ۾،
او نرسا پايا، ڪيڏ گيا،
او آڪا پايا، ڪيڏ گيا،
وقت نان ڪائي وقت گيو
ڪيڏ اسان جو بخت گيو

يا وري
اونهاڙي ري وئڪيشن ۾،
لڪ لڪوتي، روج رميا تي،
آڪو پايو ميهه رو سايو
گھر گھر ڏاٽا ڪين پنيا تي؟

پياري شواڻي جي شاعريءَ جو هي ڪتاب ادب جي ٻاڙهي کوهنيي تي ڦلڙين جيان نروار ٿي بيهندو ۽ اها اُميد رکي سگھجي ٿي تہ پيار انهيءَ جذبي سان هند ۾ هوندي بہ سنڌ لاءِ لکندو رهندو.

نرسنگھ سوڍو

مٺي، ٿرپارڪر، سنڌ

خوابن جو تعزيتي نوٽبُڪ

پيارا !، مون لاءِ اج بہ تُنهجي شاعريءَ تي ڳالهائڻ يا لکڻ ايترو ئي مُشڪل ڪم آهي، جيترو ڪاله تائين تُنهنجي گهڻ رُخي شخصِيت ۽ اُنهيءَ جي سحرانگيزي جو اُپٽار ڪرڻ ڏُکيو هو. تُنهجي اِهائي اِهم خُوبي رهي آهي تہ تو زندگيءَ جي هر اهم خُوبيءَ کي اهڙي تہ سُندرتا ۽ سليقي سان سميٽي رکيو آهي جو مُون سُميت ڪيترن ئي دوست کي توتي رِشڪ ٿيندو آهي.

مُون جڏهن اسڪولي دور ۾ توکي ٽُلهي ليکي هر ادبي ڪاج ۾ اسٽيج تي ذميواريون نڀائيندي ڏٺو تہ سچ پُڇين تہ مون هر انهي ويلي ڪمپيئر ٿيڻ چاهيو. تُنهجي مسڪراهٽن ڀري نفيس گفتگو هر اهلِ دل کي موهيو ٿي. وري جو تُون شاعري ۾ ڪاهي نڪتين تہ تو پاڻ کي هڪ روايتي ڀيڙ کان پاڻ کي پرپرو رکيو. اسان کي تہ تُنهجو هِيءَ انداز ۽ اسلوب ئي ڪوتا جي ڪاج ۾ گهلي آيو.

اڙي هان يار، تو تہ ڪهاڻي جي ميدان ۾ بہ پنهجي قلم کي جنبش بخشي. ياد اٿئي نہ اُها ڪهاڻي "توڪان ٿيندي ڏار"، (هزار داستان 1999) اُن ڪهاڻيءَ ۾ ڪيترو نہ روليو هئيي ويچاري فوزي کي. منهجي سانپَر موجب اُهو اج کان پُورا سارا سَترنَهن سال اَڳ جو قِصو آهي. پر شايد تُنهجا خط سنڀالي روئندڙ فوزِي جي پاراتن توکي ڪهاڻين جا پلاٽ تہ ڇا اُڳهاڙين پيرين گهر ڇڏڻ تي مجبور ڪيو ۽ تو شاعريءَ جي آغوش ۾ اچي پاڻ کي سهيڙيو ۽ سنڀاليو.

اهو تُنهجي لفظن جي اُٿت ۽ پيشڳي جو ڪمال چئجي جو شاعري کي نيٺ ڳوناٽو ماحول ڏنو آهي، جنهن جو اولڙو تُنهجي هڪ مقبول

نظم ”دل چوي ٿي ڳوٺ وڃان“ ۾ نظر اچي ٿو. جنهن ۾ سُمورو ڳوٺ هرمچ جي پرت سان پريل آهي. اُن ۾ شهري گهُٽ ٻوسٽ کان پڃي تو ڳوٺ وڃي چونئري مٿان چنڊ ڏسڻ کي فوقيت ڏني آهي.

هر پل ٿو هت ساهہ مُنجهي،
هن شهر جا، سارا رنگ چڏي،
ڪنهن چؤنري مٿان چنڊ ڏسان
دل چوي ٿي، ڳوٺ وڃان.
دل چوي ٿي، ڳوٺ وڃان.

يار، هاڻ تون ئي ٻڌاءِ تہ آئون توکي اهو ڪيئن لکي اُماڻيان تہ اُنهي چونئري مٿان اُپرندڙ چنڊ کي الائي ڪيترا ڀيرا ڳرهڻ لڳو آهي، ۽ انهيءَ درد جي وسعت کي هڪ شاعر ئي بيان ڪري سگهي ٿو. جنهن جي شاعري جي محور سُونهن، سرتي ۽ سِڪ هوندا آهن.

مون ويس تُنهجي کي پيتڻ لاءِ
هن ديس سڄي کي جاچيو آ
پر هِڪڙي پاسي آهين ٿُون
۽ هِڪڙي پاسي راڄ سڄو.
پر تُنهجو پاسو ڀاري آ
۽ تُنهنجي سُونهن ڏياري آ.

چيو هئم نہ پيارا، تُنهجي شاعري جي حسن آهي اهوئي تہ انهي ۾ لفظن جي پرتي ناهي. عام فهم لفظن ۾ هڪ پنهجن احساسن جي ترجماني ڪرين ٿو. تون بہ تہ مزاق ۾ چيو هو تہ مائٽ پرتي اها شئي

آهي جيڪا شاعري ۾ ماڻهو ٻنهي کي تڪليف ڏيندي آهي. تُنهجي شاعري جي سگهہ اها پنهجو هڪ الڳ ٽلڳ مرتبو ناهيو آهي. تُنهجي شاعري ۾ تنهنجو مقامي مشاهدو بہ حسين آهي.

پتوارڻ لاءِ نيڻ صبوح کان
هاري ٻاڳي ۾ ٻوڙائي.

تو جهڙيءَ ريت شيخ اياز جي شاعري کي ڍاٽڪي (ٿر جي مقامي ٻولي) جو ويس اوڍايو اهو سُمورو انهي محبت جو مثال آهي جنهن خمير جا پاڻ سپئي جُز آهيون. تو ان خطي جي مقامي ٻولي سان بہ بخوبي نڀايو آهي، جنهن ٻولي ۾ تو لوليون ٻُڌيون هيون.

او آڪا پايا ڪيڻ گيا ؟،
او پُونگا ناهيا ڪيڻ گيا ؟،
او ڏاگي لاريا ڪيتر ۾ ؟،
هڙ تي واهيا ، ڪيڻ گيا ؟
وقت نان ڪائي وقت گيو !
ڪيڻ اسان جو بخت گيو ؟

رومانس ۽ ڳوٺ سان گڏوگڏ دوستي تنهجي شاعري جو مکيہ موضوع رهيو آهي، اُهو دوستي جي پرم تو فاصلن تي هوندي بہ ڪسُو ٽيڻ نہ ڏنو تو ٽي جو خنجر خنجر سامهُون هٿ واري واردات جا بہ تہ پاڻ اڪيئن ڏنا ساکي آهيون. ڏس سائين صادق فقير جي وڇوڙي تي سُموري سنڌ جيان تون بہ بہ اڏ تي پيو آهين. صادق فقير تُنهجي دوستي جي ميڙيل ڳُل پونجي هو. هُن لاءِ تو ڪيترو رُنو ان جي

ڪٿ ڪٿي! درد جو ڪو ڇيڙو ڪونهي.

ڀِتِين جا ها، ڪن ٻُڏا سين،
ها پر توڪان پوءِ فقيرا،
ڀتين جا مون نيڻ ڏٺا هِن،
جن جي پرسان لنگھندو هُئين تون،
تن مان اڄ پيي نير وهي ٿو
روئي سُڏڪي، سنڌ چوي ٿي،
صادق، تولاءِ هند، چوي ٿي.

تو پاران مني ڇڏڻ توٽي جو اسان لاءِ اڄ بہ انجستيفائيڊ آهي، پر تون تہ ساھ سريڪن ڪان بہ ويجهو آهين. اڄ بہ اسٽيجن جا شوقين جڏهن پنهجي ڪارجن ۽ ظرفن ۾ ڪُٽيو پون تہ پنهجو اندر جو لِڪل زهر توتي اوڳاڇيو توکي ياد ڪن. اهو بہ توٽي جو اسان کي پانءُ نٿو پوي پر ٿُون کين ايترو ئي پيار ڏين جيترو پنهنجي يار خليل کي چاهين ٿو.

مُڙي موٽابائو تان، ڏکي پيو ڏيل
مونکان ڪنهن خليل، جوپن ۾ جدا ڪيو.

پاڻ سيني ٿرين جو هڪڙو ئي مامو آهي، ان جي محبت کي بہ تو شاعريءَ ۾ ڳايو آهي. مامي وشن ٿري تي لکندي بہ يار توکنهن لباڙ يا نعري بازي کان ڪم ناهي ورتو. هن جي جذبي کي تو جيئن ڏنو آهي تيئن پيش ڪيو آهي نہ تہ توکي بہ خبر آهي تہ جن ڪاسبو

ڪڏهن ڏنو ئي ڪونہ، سي بہ طويل نظم ڪاسبي جي ڪامٽين تي لکيو ڇڏين ٿا.

تو ۾ رتُ رهيو ئي ناهي!
پوءِ پيي رتُ ڪرين تو پيڙو؟،
ماما! ڇا تہ مسيحا آهين،
ڪيڏو ستُ ڪرين ٿو پيڙو.

خير پيارا، توکي ۽ تنهجي شاعري کي ڪنهن جُڳاڙي جي سرٽيفڪيٽ جي ڪا ضرورت ناهي. ٿُون جيڪو اڄ بہ سرحدن جي وچ ۾ اٽڪيل ڌرتي جو وجود آهين. سچ پڇين تہ مون کي تنهجي شاعريءَ ۾ اُهي خواب لهندا ۽ مرندا محسوس ٿا ٿين، جيڪي خواب ڪڏهن خودڪشي ڪن ٿا تہ ڪڏهن تون پاڻ کين گھوگھو ڏيو ڇڏين ٿو. مون کي ايئن ٿو لڳي تہ اها صرف شاعري ناهي، اهو مري ويل خوابن جو تعزيتي نوٽبڪ آهي. جنهن ۾ سُڏڪا بہ آهن تہ اُڊڪا بہ!!

ڏينهن سمورو ڏيہ کان ٻاهر
ويزا تي مان ويهندو آهيان،
تارا ٿيندي، تار ٿپان ٿو،
ويزا کي مان کين ڏسان ٿو
۽ پوءِ موذن جاڳي تيسين
سپني ۾ مان ڳوٺ گھمان ٿو
هڪڙي ڪن مان ٻانگ ٻُڌان مان،
هڪڙي ڪن مان رام ٻڌان مان،

آءُ ٻـنـھـي جـي جـھـڳـڙي وچ ۾
اُلجھي سُلجھان ، سُلجھي اُلـجـھـان .
هــڪــڙي پــاســي مــن رهــي ٿــو ،
هــڪــڙي پــاســي تــن رهــي ٿــو.

امداد حُسيني الائي ڪڏهن ۽ ڪٿي چيو آهي تہ ”شاعر اهم آهي يا شاعري؟ يا وري ٻئي اِهم!. اِهڙو تعين بہ هڪ صحتمند تنقيد ئي ڪري سگهي ٿي، جيڪا في الحال اسان وٽ ناهي ۽ تنقيد جي نالي ۾ جيڪا شيءِ آهي اُن ۾ ميرٽ ۽ معيار بدران ياري باشِي آهي“. پيارا، تُنهنجي شاعر هُجڻ ۽ تُنهنجي شاعريءَ جو قد ڪاٺ ڳڇڻ وارا پلين فوٽ اِسڪيل ڪٽي پيا بحر ۽ وزن جا اُتر ڏکڻ ماپين، پر هڪ پڙهندڙ جو پيار ۽ مُحبت تُنهجي اُنهي سُموري پورهئي جي مزوري آهي. جيڪو پورهيو ڪڏهن بہ رائيگان ناهي ويو ۽ هر ذوق ۽ ظرف رکندڙ دل محبتون موٽائڻ ۾ ڪوتائي ناهي ڪئي.

تو لاءِ اڄ بہ اُھوئي پيار

تُنهجو پنهنجو
مُڪيش راجا سُوٿھڙ
صادق فقير ڊگري ڪاليج
مِٺي ٿرپارڪر
8 آگسٽ 2016

فطرت جو عاشق شاعر پيارو شواڻي

انسان جي خوبصورت احساسن ۽ جذبن کي اظهارڻ ۽ انهن کي لفظن جي مالا ۾ پروئڻ جو ٻيو نالو ”شاعري“ آهي. شاعري دل جو آواز بہ آهي تہ سڄاڳي جو پيغام بہ آهي. شاعر معاشري جو حساس ذهن رکندڙ ”ڪردار“ هجي ٿو. تنهنڪري فطري طور تي هو سماج ۾ ٿيندڙ پيچ ڏاهہ ۽ تضادن تي گهرائي سان سوچي ٿو ۽ سماج ۾ ٿيندڙ تبديلين کي هو پنهنجي شاعري جو موضوع بڻائي ٿو. شاعر فطرت جو عاشق هوندو آهي، جيڪو شاعر فطرت سان محبت ڪري ٿو اُهو ئي خوبصورت تخليقڪار هجي ٿو يا ائين ڪٿي چئجي تہ تخليق فطرت جي ڪُک مان جنم وٺي ٿي ۽ زندگي جي هنج ۾ پلجي پروان چڙهي ٿي. خوبصورت شاعري فطرت جي مظهر هوندي آهي، جنهن ۾ فطرت جا سيئي منظر سمائيل هوندا آهن. سنڌو ندي جي ڇولين جا گڙ گڙ آواز، مينهوڳي مند ۾ مورن جا ٽهوڪا، ٿر جي پٽن جون ٿڏريون راتيون، وسڪاري جي آمد جا لوڪ گيت فطرت جا خوبصورت منظرن جو عڪاس آهن. ٿر جي پٽن مان اڀري آيل شاعر پيارو شواڻي هڪ خوبصورت تخليقڪار آهي. جنهن جي شاعري ۾ خوربصورتي جا رنگ پسجن ٿا. شاعري ۽ موسيقي سان دنيا جو هر ماڻهو پيار

ڪري ٿو ۽ شاعري توڙي موسيقي سرحدن جي محتاج ناهي هوندي. پياري شواڻي جو تعلق نج ڳوناڻي زندگي سان رهيو آهي. انهي ڪري هو فطرت جي رنگن سان تمام گهڻو ويجهو رهيو آهي. ٿوري م ائين ڪٿي چئجي تہ پيارو فطرت جو عاشق شاعر آهي. پيارو شواڻي ٿر کان ڏور هوندي بہ هو ٿر جي فطري رنگن ۽ سانوڻي مند جي رومانس کي ڪونہ وساري سگهيو آهي، جڏهن بہ جوڌپور جي پڊن تي مينهن اوهيرا ڪري وسندو آهي تڏهن ٿر ۽ سانوڻي مند جا سمورا فطري رنگ ان جي اکين ۾ اوتجي ويندا آهن ۽ هو وري سانوڻي جا گيت جهونگهاري ائين چوي ٿو تہ "عمر وري برسارو آيو"

هون بہ سانوڻي مند جو پنهنجو هڪ رومانس آهي. هي اهائي مند آهي جنهن ۾ اسان کي برسات جي هانءُ ٺاريندڙ ڪٽين جا منظر، آسمان جي ڪينواس تي کنوڻين جي تجلن جا اندلٺي رنگ نظر ايندا آهن هن مند ۾ جڏهن مينهن اوهيرا ڪري وسندو آهي تڏهن فطرت جو هر رنگ ڏسڻ وٽان هوندو آهي. هي اُهائي مند آهي جنهن ۾ اسان کي همرچن جا مُڌر آواز ٻڌڻ ۾ ايندا آهين. هن مند ۾ وسڪاري جا دلڪش منظر پسي سگهجن ٿا. ٻنين ۾ هُرن جو اوڙون، جن ۾ نڪرندڙ نئون گاھہ، هر طرف مال جي چڙن جا آواز، مالوندن جون گِتڪارون پڻ هن مند ۾ ئي ٻڌڻ ۾ ايندیون آهن. هي اهائي مند آهي جنهن کي شاعرن پنهنجي ٻولي ۾ ڳايو آهي.ائين پياري پنهنجي شاعري ۾ سانوڻي مند جي اندلٺي رنگن کي ڳايو آهي. پيارو شيواڻي ڪيترو سگهارو شاعر آهي، ان جي ڪٿ تہ وڏا شاعر ئي ڪري سگهن ٿا پر پياري سان منهنجي ننڍپڻ جي نينهن جو ناتو رهيوآهي. ائين ڪٿي چئجي تہ اسان جي دوستي جو رشتو ننڍپڻ کان ئي جڙيو هو. هن کي گهر ۾ ادبي ماحول مليو ۽ هو پنهنجي محنت ۽ لگن سان سٺو ليکاري ۽ شاعر بڻجي سامهون آيو. پياري سان منهنجو هڪ گهر

www.sindhsalamat.com

جي ڀاتي وانگر رشتو رهيو آهي ۽ اسان گڏجي ادبي ماحول ۾ پير پاتو. زندگي جي سفر ۾ اسان هڪٻئي سان گڏ گهمندي ڦرندي تمام بهتر وقت گذاريو ۽ مٺي جي ادبي ماحول کي سرگرم رکيو. پيارو پنهنجي مزاج ۾ ڪل مک ۽ دريا دل ماڻهو آهي، هاڻي جڏهن ٿر مان لڏي سرحد جي هن پار ويو آهي، ۽ منهنجو محبوب دوست صادق فقير اسان جي وچ ۾ ناهي رهيو تڏهن ايئن محسوس ٿئي ٿو تہ زندگي ۾ هاڻ ڪجه بہ ناهي رهيو زندگي جڻ چسي ٿي لڳي. هاڻي زندگي جا ڏک سور ڪنهن سان سليان سو پيارو محبتي دوست آهي، ۽ هن جو ڏنل محبتون منهنجي زندگي جو ڀرم آهي. هو ڀلين جي سرحد جي هن پار رهي ٿو. پر محبتن ۾ ڪا ڪمي ناهي آئي.

دولت رام ڪتري

www.sindhsalamat.com

پيرن جيان پوڄڻ جهڙو پيارو ماڻهو

هي 1995 جي ڳالهہ آهي جڏهن آئون ڪاليج جي پڙهائي لاءِ مٺي ۾ اچي رهائش پذير ٿيو هئس. گهر ۾ علمي ادبي ۽ پڙهڻ پڙهائڻ جو ماحول هجڻ سبب ننڍي هوندي کان ادب سان ذوق هو ۽ ٻارن جي رسالن ۾ لکڻ سبب مختلف ٻاراڻن رسالن ۽ ادب ذوق نوجوانن ۽ ڪجه نامور اديبن ۽ شاعرن سان رهنمائي يا علمي دوستي لاءِ خط و ڪتابت ٿيندي رهندي هئي تہ ان جو ڏس پتو پوسٽ آفيس مٺي جو هڪ شيلف هو. اتفاق سان پيارو شواڻي جي ٽپال بہ ساڳي شيلف ۾ هوندي هئي، هڪٻئي جي خطن جا ڍڳ ڏسي پڇا ڪرڻي پئي تہ هي همراه ڪير؟ نيٺ هڪٻئي کي ڳولي لڌوسين. ايئن ان ادبي جهان جي خط و ڪتابت واري سلسلي اسان کي هڪ ٻئي جي ويجهو آندو ۽ ان خلوص ڀري تعلق جون ڳنڍيون ڏينهون ڏينهن مضبوط ٿينديون ويون. منهنجي طبيعت جي سخت مزاج ۽ ڪارو هجڻ باوجود دوستي، اعتماد ۽ خلوص جي رشتي جو جيڪو ڀرم رهندو آيو اهو صرف پياري جو ظرف ۽ محبتون هيون ۽ سندس سهپ واري عادت هئي. اهو

ئي سبب هو جو جڏهن پيارو پرديس پڌاريو تہ مون پاڻ کي تمام گهڻو اڪيلو محسوس ڪيو. ڪافي ساريون اهڙيون شيون هونديون آهن جن سان دل جي يادن جو رشتو گهرو هوندو آهي پر جيتري گهرائي روح جي رشتن ۾ هوندي آهي ايتري رت جي رشتن ۾ شايد هُجي!

رشتن کي سنڀالڻ جو فن ڄاڻندڙ هن نفيس طبيعت جي مالڪ شخص جي سادگي ۽ سچائي مون هن جي لکڻين ۽ شاعري ۾ بہ ڏٺي آهي. هن جي شخصيت جا گهڻا پهلو آهن. هو حاضر دماغ، پوڳائي طبيعت، فائين آرٽ جو ماهر، وڏي تحقيقي ڄاڻ رکندڙ ليکڪ، شاعر، سٺو مقرر ۽ مشهور اسٽيج ۽ ريڊيو ڪمپيئر آهي.

سندس شاعري ضرور هن وانگر صفا سادي آهي پر منجهس وڏي تخليقي سگه موجود آهي. خيالن جي نواڻ جو هن وٽ هميشہ خزانو رهيو آهي. ڍاٽڪي، مارواڙي، سنڌي، اردو ۽ انگريزي ٻولين ۾ خاصي ڄاڻ رکڻ ڪري هُو لفظن جو محتاج ناهي. هن پنهنجي شاعري ۾ ديس جي درد جي اپٽار بہ ڪئي آهي تہ ظلم و جبر کي ذات ذريعي آئينو بہ ڏيکاريو آهي. سندس شاعري ۾ ٿر جي حسناڪين جا عڪس بہ چٽا نظر اچن ٿا تہ پنهنجي ٻولي جو بہ هن خوب خيال رکيو آهي. هن کي چوٿي جو اديب سڏڻ، وڏو يا ننڍو شاعر ڪوٺڻ بجاءِ هن لاءِ بس ايترو چئبو تہ هن پنهنجي حصي جو ڪم مستقل مزاجي سان ڪيو آهي. اهائي ڳاله هن جي ادبي قد ڪاٺ کي واضع ڪري ٿي ۽ کيس مرتبو ۽ مان بخشي ٿي.

جيتوڻيڪ هو شاعري جي فن جي عروج تي ناهي پهتل پر سندس شعر جي خيال، گهاڙيٽي ۽ رواني مان هو پختو شاعر لڳي ٿو. شعر جي هر صنف تي عبور يا فني مهارت هجڻ وڏو ڪمال آهي پر پياري شاعري جي مختلف صنفن تي مختلف زبانن ۾ طبع آزمائي ڪري ادب جي آبياري ڪئي آهي.

مهان شاعر شيخ اياز جي شاعري جو هن جيڪو ڊاٽڪي ٻولي ۾ ترجمو ڪيو اهو اهم ڪارنامو آهي، هن ٻولي جي ترقي جي هڪ راهہ ڏسڻ سان گڏوگڏ ادب ۾ پنهنجي حصي جو ڪم ڪيو آهي. ان ڪم ۾ ڪي ڪوتاهيون بہ ٿيون هجن تڏهن بہ اها ادب جي تدريج و ترويج ڏانهن اهم وک آهي. ان عمل ۾ پياري جون ڪاوشون ساراهہ جوڳيون آهن. علمي ادبي گهراڻي ۾ اُهو بہ سائين پريم شيواڻي جهڙي شخصيت پاران پرورش جو اثر بہ سندس ڪم تي ضرور رهيو آهي.

هن سنڌ توڙي ٿر جي علائقائي ثقافت ڪي هٿي ڏيڻ ۾ بہ پنهنجو ڪردار ادا ڪيو آهي ۽ مختلف وقتن تي اهڙيون سرگرميون عمل ۾ آنديون آهن جن سان معاشري ۾ پنهنجي ثقافت ڪي زنده رکڻ جو پيغام ملي ٿو.

هن جي ادب سان سنجيدگي ۽ سپردگي جو عڪس هن جي ڪم جي تسلسل ۾ نظر اچي ٿو. ايئن هن سنڌي ادبي سنگت، موهن ڀڳت آرٽ اڪيڊمي، سنڌ فنڪار ويلفيئر ٽرسٽ ۽ ٻين پليٽ فارمز تان مختلف علمي ادبي ۽ ثقافتي سرگرميون جاري رکيون. ٿرپارڪر ۾ علمي ادبي سماجي ۽ ثقافتي ميڙاڪن جو مور ليکيو ويندڙ هن سڀاجهڙي ماڻهو جو ٿرپارڪر ۾ علمي، ادبي، سماجي ۽ ثقافتي سرگرمين ۾ خاص ڪردار رهيو آهي.

ريڊيو مٺي جي قيام دوران سندس رضاڪانہ خدمتون بہ قابل تعريف آهن ۽ مسلسل 8 سال هن پنهنجي ٻڌندڙن کي نئين چاڻ، نوان رنگ ۽ بي پناهہ محبتون ارپيون جنهن جي ڪري اڄ بہ ڪيترائي ٻهراين مان ريڊيو جا ٻڌندڙ پياري جون پچائون ڪندا آهن. هڪ ئي وقت سنڌي ، اردو ۽ ڊاٽڪي ٻولين ۾ ريڊيو جو انائونسر ۽ ڪمپيئر هجڻ جو اعزاز بہ کيس حاصل آهي.

هن سان منهنجو جيڪو حجت جو رشتو رهيو آهي انکي لفظن ۾

بيان نٿو ڪري سگهجي پر مون اسانجي 21 سالن جي هن خلوص ۽ ياڻپي جي رشتي ۾ هن کان ڪڏهن شڪايت نہ ٻڌي ۽ نہ ئي ڪاوڙ ڏٺي. شايد هُن سان رشتو جوڙيندڙ هر ماڻهو اهي ئي خيال رکندڙ هجي. هن سان جيڪو هڪ دفعو مليو ۽ هن جي مريدي ۾ نہ ويو تہ جهڙوڪ هو ماڻهو احساسن کان خالي ڪوڪو هو.

مون ڪڏهن هن جي مانيٺي مزاج ۾ نہ ذاتي حسد جو هينئون ڏٺو ۽ نہ ئي ادبي ساڙ. ٽوڙڻ بدران جوڙڻ جي ڪاروبار ۾ مون هن کي ان آتڻ جو هيراڪ ڏٺو تہ ، "ڳنڍين سارو ڏينهن، ڇنڻ مُور نہ سِکيا".

شوڪت تبسم ڪنير

غزل

www.sindhsalamat.com

دلبر ڏارا، ديوالي
ڪپڙا ڪارا، ديوالي

ٻاروتڻ ٿو ياد اچي،
ڏ ٻليون تارا، ديوالي

آهي اوهانجا آڱيندِي
انگل آرا ديوالي

مسڪينيءَ ٻرڪيئن ڪندا؟
سانگي سارا، ديوالي

آءُ ، اسانجي ، اوٿي تي
ڪيون پيارا، ديوالي.

❖

www.sindhsalamat.com

پڳل چوڙيون، سريل بستر، ٻُڌائن تہ گھٽو ڪجہ ٿا،
سڄو سمجھون، پيا پر هُو لڪائن تہ گھٽو ڪجہ ٿا.

اوهان تي پي جوانيءَ جو هيو واسو، وڏي ويرا،
اوهان تي جي مُئا ماڻهو سُڻائن تہ گھٽو ڪجہ ٿا.

رُڳو هيڪو دفعو پيڙا، هليا سين جو مانٽُونٽ آبُو
تنهنجا ويجها، منهنجا ويجها، اُڏائن تہ گھٽو ڪجہ ٿا.

وڏا ماڻهو ٿيڻ خاطر، وڏيرن جي چائُنٽن تي،
اجان تائين، اهي ماڻهو پُڄائن تہ گھٽو ڪجہ ٿا.

سچا ماڻهو مري آخر، مٿيءَ هيٺيان، مٿي ٿيندا،
پوءِ پي ڏس، پيارا هي، اَڏائن تہ گھٽو ڪجہ ٿا

❖

www.sindhsalamat.com

زمينون ، زمانا، ڪٿي راس ايندا ؟.
اسين هئون ديوانا، ڪٿي راس ايندا؟.

اسان جو جيئڻ ئي، ملڻ منجہ آهي !،
رُساما روزانا، ڪٿي راس ايندا ؟

پکي ديس واپس، اُڏامي اچي پر،
نوان هي نشانا ، ڪٿي راس ايندا،

جنين جي اندر ۾، تڏو آ وچايل ،
تنيين کي ترانا، ڪٿي راس ايندا ؟

نئين عشق ايڏو اُجارو ڪيو آه،
پُراڻا پيمانا، ڪٿي راس ايندا ؟

❖

www.sindhsalamat.com

نديءَ تي نينگريون وهنجي، ڪٽي وييون مٿ پاڻيءَ جا،
ندي پئي هيڪلي روئي، ڏسي ڪو ڦٿ پاڻيءَ جا،

اڳي تہ ايئن هوندو هو. مليو ٿي انُ بازارين !،
جڏهن ڪان پاڻ سُڏريا هئون، ڏٺاسين هٿ پاڻيءَ جا،

صبوح ڪان سڀ آيون پي،ڪوه تي هيل پاڻيءَ لئہ
مگر تون نہ آئيين جو، لُڇيا ٿي پٽ پاڻيءَ جا

جتي ڪل جر جاري هو، اُتي تہ هاڻ واري آ
مُهاڻو ٿو روئي ساري، اُهي گُوگهٽ پاڻيءَ جا

❖

www.sindhsalamat.com

برساتن لئہ کھڙا باربر

روهيڙي جو وڻ ٻني ءَ ۾
بيٺي آ هُو، ڄڻ ٻنيءَ ۾

ٻُرٽن جيان ٻوٽار ڦرن پيا
اوڍي هل، اوڍڻ ٻني ءَ ۾

ٻُڙ جي ٻِنڊ ۾ ٻاجهر ماني !
واه جو آ اولڻ ٻني ءَ ۾

تنهنجا نيڻ ٻنجي پيئڙا،
گِليلي، گوڦڻ ٻنيءَ ۾

تون جو آئيين سوني ٿي پئي،
لالڻ ، هي لُوسڻ ٻنيءَ ۾

ڪاش هلين ها تون ٻي گڏجي،
پياري سان پوکڻ ٻنيءَ ۾

❖

www.sindhsalamat.com

تو سان شروع ٿي، تو تي ختم ٿي
ذڪر ٿو اسان جو ايئن صنم ٿي.

جوڙا سمورا ، اُپ تي ٿهيا پر،
زمين تي ڪارو ، ڪاري رسم ٿي

اسڪيمون ڪائڻ، آسان ڪيڏيون،
نالونہ پنهنجو، ڪنهن ڪان هضم ٿي.

هندو هجي يا ، مسلم هجي پل،
هرڪو روئي جي ، ڪڙو علم ٿي،

جتي پيي مران ۾، جڏهن پيي مران پر،
وري جي ڄمان تہ ، سنڌ ۾ جنم ٿي.

❖

چوٽ توکي لڳَي ، درد مونکي ٿِيئي،
جيئن مان ٿو جيئان ، ايئن پيي کو جيئي.!

درُ ڪُليل هُيو، اک بند نَہ هُئي،
راتُ جاڳِي ڪٽيو، مُون سان هِڪڙي ڏيئي،

پيارُ وقت گهُريو، پيٽ کون چڏيو!،
مُئس مان پيي ڪٿي؟ ، پيو هُو پيي جيئي.!

مور من جو روئيِ ، روز ڪيڙا ڪري ،
ڊيل ڪائي هُجي ، جيڪا آنسوُ پيئي،

ڳوٺ سارَي مٿي ، ڳِهَرِ آهي منا،
چا تہ اثرُ چڏيو، تُنهنجي هِڪڙي ليئي

❖

ٿليا پئي ڪي ٿولا ، گڏيءَ جي تہ گڏ تي،
مونکي تنهنجي ٻولا ، گڏيءَ جي تہ گڏ تي .

الئہ ڪيستائين ، ٿر ، ٿر رهندو ؟ !
ڪُڏي ٿي ڪرولا ، گڏيءَ جي تہ گڏ تي.

الئہ ديس ڏارا ، وڃي ڇو ٿون وينين؟
روئان ٿو مان تولا، گڏيءَ جي تہ گڏ تي

اسان منهن پاڻي ۾ ڏٺو ڪونہ آهي
ملائيندو مولا ، گڏيءَ جي تہ گڏ تي

هلي آءُ پيارا ، ڏسون پاڻ ٻيئي،
مٺيءَ جا مينهولا ، گڏيءَ جي تہ گڏ تي،

❖

توکي ڪيڏو ، هوءَ ٿي چاهي ؟
پُٽ ، رليءَ جو ٿو ڳالهائي!

هن جي هٿ ۾ روز هجڻ لاءِ
ڏاڍو ڏاڍو ٿو واجهائي

هنداڻي ڪي ، هُرمچ وانگي،
عشق انوکو ، ٿو چِترائي

پتوارڻ لاءِ نيڻ صبوح ڪان
هاري ڏاڍي ۾ ڊوڙائي،

هوءَ هجي شل، روهيڙي جان،
ڏُڪارن ۾ ، نہ مُرجهائي،

راسوڙي جي، رقص سان ڪولهي ،
ڪارونجهر جو ڪر گونجائي

❖

نظم ۽ گيت

ڍاٽڪي گيت

صادق فقير نان پيٽا

هيينئون هٿان مان جائي تو
صادق ، ڳُوٺ وجائي تو ؟

هوڙي آن ڏُوڙيلي آيا،
حاجي ، هندو ڪو تيڙايا!
رنگ نہ ڪوئي نائَي تو

هيينئون هٿان مان جائي تو
صادق ، ڳُوٺ وجائي تو ؟

هوتل رتن واڙي تان،
دادن واڙي ماڙي تان
ٿهڪ نہ ڪوئي آئي تو.

www.sindhsalamat.com

هيينئون هٿان مان جائي تو
صادق ، ڳُوٺ وجائي تو ؟

تاهاجي لاريا ، اي نزاڪت،
جڪي پيڙو ٻيسي راحت
ڳيدي نان گرمائي تو

هيينئون هٿان مان جائي تو
صادق ، ڳُوٺ وجائي تو ؟

❖

www.sindhsalamat.com

ڊسمبر جون ڊگھيون راتيون

ڪٿيون تہ ڪيئن ڪٿيون راتيون ؟،
ڊسمبر جون ڊگھيون راتيون !،

سُمهي ٿو پئي سنجهي سورج
ڏُور هيڪل ڏڙن پويان
ڏينهن کي آه تڪڙ تو جيان،
ڏينهن تي ٻي اسان کي ناه
سياري ۾ پڪڙ تو جيان،
سڄڻ تو ريءَ سياري ۾
اسان تي هي صدين جيڏيون
ماڪوڙي جيان مٺيون راتيون
ڪٿيون تہ ڪيئن ڪٿيون راتيون ؟
ڊسمبر جون ڊگھيون راتيون !

www.sindhsalamat.com

ڊسمبر ۾ ڊِنوڙي جيان
سِرامڻ ۾ پِنوڙي جيان
وِڏا تو جي ٻري ٻاڳُر،
پروڪا سي ڏينهن ساري،
سيارا ۽ مينهن ساري
گھڙي ڪوري جيان آئون،
سنجهي کان صبوح تائين
سياري کي پيئان آئون.
جيئان تہ ڪيئن جيان آئون،
اوهين ايڏانهن اچو جيڪر،
پوءِ ٻيئي پوه پورو،
ڪِلِي ڪٿيون سڃيون راتيون !،
ملي ڪٿيون سڃيون راتيون!

ڪٿيون تہ ڪيئن ڪٿيون راتيون ؟
ڊسمبر جون ڊگھيون راتيون . !

❖

www.sindhsalamat.com

ڪارونجهر جي ڪور تي ڪُنل چتراسر جي نيل ڳاءِ جو نوحو

ڪُسن ٿيون روجهڙيون رڻ ۾،
روئي ٿو روز چتراسر،
ڪجن ٿيون جيئن بندوقون،
روئي ٿو تيئن ڪارونجهر
هُيا جت مرگهہ ٽولين سان،
اُتي جي رڻ ڪنڌيءَ تي،
اُڏي ٿو لُوڻ هاٺي بس،
روئن ٿا راج ڪولهين جا،

اُتي جو هڪ ڪوسو هو،
جنهن جي ڏُور ويندي ئي،
جهنگن جو ننگ وڏوا جيئن،
روئي ٿو رڻ ڪاري سان،
جتي ڪلهہ مور ٿهوڪيا ٿي،
اُتي اڄ ڊيل ڪُسجي ٿي،
جتي ڪلهہ ميزباني لئہ،
وڇايا نيڻ ويندا ها،
اُتي اڄ ڏارين جي لئہ،
پڇن ٿيون روز هرڻيون هت،
پڇن ٿيون روز هرڻيون هت،
ڪُتن ٿيون روز هرڻيون هت،
اها جي ماجرا رهندي،
پِٽن جو پوءِ ٿيندو ڇا،
جنين تي مرگهہ ويهن ٿا،
پٽن جو پوءِ ٿيندو ڇا
پٽن جو پوءِ ٿيندو ڇا
سين جو پوءِ ٿيندو ڇا

❖

ڍاٽڪي نطم

ويڪيشن

اونــهــاڙي ري ويــڪــيــشـــن ۾
لـڪ لـڪـوٽـي، روج رمـيـا تـي،
آڪـــو پـــايـــو مـــيـــ رو ســـايـــو
گھر گھر ڏاٽا، ڪـيـن پـنـيـا تـي ؟
ٻــاڙوتــڻ را، ڏيــنــهــن ســنــيــاري،
نيـڻ مـانـهـانـجـا، رات پِـجـيـا تـي،
اونــهــاڙي ري، ويــڪــيــشـــن ۾،
لـڪ لـڪـوٽـي ، روج رمـيـا تـي،

اج ڪلہ مانهانگـا ، جُـوتـا پـهـري
مهيـٽـي ٻـيـجـي ، ٻـيـجـا لـيـان تـا،
پـڻ او بـچـپـن يـاد ڪـران تـو
جـڏهـيــن پـگـيـا ٻـڙتـا ڏاڍا،
تـڏهـيـن اڪ را پُـڙڪـا تـروڙي،
بـاٽـا جُـتـيـن آپـيـن ٽـاهـاتـا ! ! ،
اِٽـــوڙان ۾ نـــوڙيـــن ٻـــنـــڌي،
ڪهڙيـن لاريـن ، آپـيـن ٽـاهـاتـا !
ٻـاڙوتـڻ را ڏيـنـهـن سـنـيـاري،
نـيـڻ مـانـهـانـجـا رات پِـجـيـا تـي،
اونـــهـــاڙي ري ويـــڪـــيـــشــن ۾،
لـڪ لـڪـوٽـي روج رمـيـا تـي،

ڪـاڪـو پونجو، مٽـي ڏيـنـهـن رو،
سُـــوتـــو جـــائـــي ، اوطـــاري ۾،
آپـــيـــن ســجـــا ، اُوئـــي ٽـــاٽـــي،
ٻـيـڙيـن پـيـتـا ، چـورايـوڙيـن،
ڪـاڪـو جاڳـي ، جـڏهـان جـوتـو،
ٻـيـڙيـان ري ڪـوٽـڙئـي نـان،
ٽـلـو ڏيـڪـي ڪـوٽـڙئـي نـان،
ڏُڪـــو ڪـــٽـــي آپـــان لاري،
درهوڙي درهوڙي ، ڪنگهي ڪنگهي ،
ٻيسي رهاتو، ٻُـڪـڙ مـنـهـيـن نـان
ٻـاڙوتـڻ را ڏيـنـهـن سـنـيـاري،

نيڻ مانهانجا رات پِڃيا تي،
اونهاڙي ري ويڪيشن ۾،
لڪ لڪوتي روج رميا تي،

هي تان ڏاڙهي اڇي اهي پڻ،
منهين نان ٻيئل ويجاڙوڪو
ڏرتي تانهانجا ڏورا ساري،
ڏوٻا ڏوٻا ، آنسو ڍوڙي،
هيڪُو ڪين او سيمان ساري
پپان ، ڪُنپيين ، ڪونديران نان،
سپني پِتر ، چُنبڻ سارون،
بنگلا چِڏي ، گامان سمهون،
جائي پُجي ، روزاني تو
ٻاڙوتڻ را ڏينهن سنياري،
نيڻ مانهانجا رات پِڃيا تي،
اونهاڙي ري ويڪيشن ۾،
لڪ لڪوتي روج رميا تي،

❖

www.sindhsalamat.com

دل چوي تي هاڻ يارا،

ڳوٺ سڄي ڪي هڙ ۾ ويڙهي
رڪجي راجستان سڄي ۾،
جنهن ۾ جوڌاڻو تو جرڪي،
جنهن ۾ پاراڻو تو پَسجي،
جنهن ۾ ڏُونگر ڏورا آهن
تنهن ۾ مُحب گُهرائي پنهنجو،
چونئرو اَڏجي ، لانڍِي اَڏجي،
جن جي چوتين چنڊ اُهو ئي،
پنهنجو پيارو روپ ڏيکاري،
تڏهن پنهنجو ڳوٺ سنياري
مُحب منَي ڪي مالهاڻي جيان
چاتيءَ لائي مور ڏيکاريان،

www.sindhsalamat.com

هِت ئي پنهنجو ڳوٺ سنواريان
جنهن جي هر ڪنهن کيت ڪناري
هرڻ هزارين چالُون آهن
تنهن ۾ پنهنجا چونئرا چاچيان،
مالهاٽي ڪي تنهن ۾ آٽيان،
سيني ساٿين سان پوءِ گڏجي،
ننگر جهڙو چوهوٽڻ گُهمجي
جنهن جي بازارن ۾ سُهاڳڻ،
ڊاٿياٽين ڪي هُرمچ سُونهي
ماٽهو ماٽهو مُچ مروڙي
ٿينتا ، تريتا ، ساڳيا پائين
تن سان ويهي جهوني ٿر ۾
صادق ٻُڏجي ، حيدر ٻُڏجي
دل چوي ٿي ڳوٺ اُهوئي
رکجي راجستان سجي ۾
رهجي راجستان سجي ۾
ويهجي راجستان سجي ۾

❖

www.sindhsalamat.com

بچپن کئ کيا باتين کهون ؟،
بچپن کي کيا يادين کهون ؟!
بچپن اُتم هوتا تها،
واپس ، سب کچہ ملتا تها،
هم مين جو بهي کهوتا تها،
بچپن کئ اُن جهگڙون مين،
بس ، گُڙيا ٹُوٹا کرتي تهي ، !
ماچيسون کئ ڊبيون سئ،
ٹيلي فون ، بنتئ تهئ، !
بچپن کي هر تلخئ کا،!
بس ، غصا اک دن هوتا تها،
بچپن کي اُس گاڙي کي،
ڊبئ هم سب هوتئ تهئ
چهک چهک چهک چلتئ تهي
رک رک رک چلتي تهي
بچپن کي هر بارش مين

www.sindhsalamat.com

هم تو بهيگا کرتيءِ تهيءِ
ٹيلون کي اُس ريتيءِ سيءِ !
بنگليءِ ، ! بنتيءِ رهتيءِ تهيءِ
ٹُوٹي پهوٹي مٹکي سيءِ !
سکيءِ سچيءِ بنتيءِ تهيءِ
اب تو ، هم تم وه نا رهيءِ !
پيسون کو جو پايا هيءِ
سب کچه گهر مين هوتيءِ بهيءِ
خاليءِ خالي لگتا هيءِ
اب کي بهاگا دوڙي مين
کهين نان پهنچا کرتيءِ هين
اب گر بارش هوتيءِ هيءِ!
اک دُوجهيءِ کو فونون پر
اب تو بس يئ کهتيءِ هين
گهر سيءِ باهر نکلو مت
تيري ميري گهر کي بيچ
چهه انچ ، پاني جمع هيءِ !
اب اُس ، بُوڙهي نديا کو !
ديکهيءِ ، مدت هو گئي هيءِ
جس مين کُودا کرتيءِ تهيءِ
اب گر گائون جاتا هون،
آنکهين نديا هوتي هين،
خود کا پاني هوتا هيءِ
خود هي نهايا کرتا هون
بچپن بهي کيا بچپن تها

www.sindhsalamat.com

جس کو واپس لوٹا هون،
بچيءِ کهيلا کرتيءِ هين
مين تو بيٹهيءِ روتا هون،
بچپن کي کيا باتين کهون
بچپن کي کيا يادين کهون
بچپن اُتم هوتا تها.

❖

www.sindhsalamat.com

ٽر جو ايڏي
ماموو شنو

منهنجو هڪڙو مامو آهي،
جنهن وٽ ڪو ٻيو ڪيسو ناهي،
پوءِ ٻيو سندس ڪارج ڪارڻ،
سارا ڪيسا هُن جا آهن،
جن ۾ رکيل ساري پُونجي،
ماما، ٽُنهنجي پنهنجي آهي،
ايڏيءَ جو تون پاڇو آهين،
ڊريگو، هرچند تو ۾ آهن،
تو ۾ رتُ رهيو ئي ناهي!
پوءِ ٻيو رتُ ڪرين تو پيڙو؟،
ماما! ڇا تہ مسيحا آهين،
ڪيڏو ستُ ڪرين ٿو پيڙو،

www.sindhsalamat.com

تو وٽ جيپون ڪارون ناهن،
پوءِ ٻيو ٽُنهنجي جهوپي ٻاهران،
ڪيئي جيپن ڪارن وارا،
ٻ ڪي ڪارا ڪولهي آهن
رت جو تن کي داڻُ ڪپي ٿو،
جن جو ناهي ڪو ٻيو تن کي،
وشنو ڪو ٻگوان، ڪپي ٿو.
ماما، جيڪر رهندين ساڳو،
تو سان هٿ هزارين هوندا،
ٽُنهنجو قد هماليا هُوندو،
توسان ست هزارين هوندا.
توسان ست هزارين هوندا،
توسان هٿ هزارين هوندا.

❖

ٽر جي ڪاهوڙي سماجي ڪردار مامي وشني کي پيٽا

www.sindhsalamat.com

جوڏاڻي ڪان امراڻي ڏي

رات سڄي ، هُئي آوت جاوت،
برساتن لاءِ ڪهڙا بارڊ ر ؟
وسڪاري لاءِ ڪهڙي ويزا ؟ !

ساڳي ٽاڻي گڏُ پنا پئي ،
ڍاٽي، ڪاڇي، جهيٽي جهُڙ ۾،
توکي ساري تنهنجي وينگس
پِجندَي پيڙيا ، پاڳُر ٽُڙ ۾

برساتن لاءِ ڪهڙا بارڊر ؟
وسڪاري لاءِ ڪهڙي ويزا ؟!

صادق ٻُڏجي ٻنهي پاسي ،
حيدر جي پيي هاڪ اچان آ
ٻيجل ٽُنهنجن ٻولن جي پڙ ،
منياڻي ۾ ڏاڪ اچان آ،

برساتن لاءِ ڪهڙا بارڊر،
وسڪاري لاءِ ڪهڙي ويزا ؟

ڪُنيون ، چيڙ هيڳو جهڙا،
ٻنين ونين ساڳي رنگت
چوهوٽڻ واري ڏونگر جهڙي،
ڪارونجهر جي آهي بيهڪ،

برساتن لئہ ڪهڙا بارڊر،
وسڪاري لئي ڪهڙي ويزا

❖

ڍاڻڪي نظم

او آڪا پايا ڪيڏ گيا ؟،
او ڀُونگا ٺاهيا ڪيڏ گيا ؟،
او ڏاگي لاريا ڪيتر ۾ ؟،
هڙ تي واهيا ، ڪيڏ گيا ؟

وقت نان ڪائي وقت گيو!
ڪيڏ اسان جو بخت گيو؟

او ڇُڪ ڇُڪ گاڏي ، ڏوري تي ،
او ريل ريل گاڏي ڏوري تي،
او ڦر ڦر سونٽو اوٽي تي،
او انڏلو پوپو ، ڀُونگي ۾،
او نرسا پايا ڪيڏ گيا،
او آڪا پايا ڪيڏ گيا؟

وقت نان ڪائي وقت گيو
ڪيڏ اسان جو بخت گيو

او بصر جهوري پاگي سان،
تي ڪاڏي آپان روٽي سين،
اُوئي مرچان واڙي چٽڻي نان،
هُون جوئان پيو سالان سان،

www.sindhsalamat.com

او ڇپر ڇايا ڪيڏ گيا ؟
او آڪا پايا ڪيڏ گيا ؟

وقت نان ڪائي وقت گيو
ڪيڏ اسان جو بخت گيو ؟

او وينجهو سائين سبقان تي،
ڪُٽتو پيچي سوٽي سين،
آن لڪي ٻيڙي پيئڏ تي،
سائين يُونس، جهوريا تا،
او اوٽا ٻاهيا ، ڪيڏ گيا،
او آڪا پايا ڪيڏ گيا ؟

وقت نان ڪائي وقت گيو!
ڪيڏ اسان جو بخت گيو!؟

او ماني پيڙو ،راجُو نان،
تي ٻوڙهيو آپان ٽوپي ۾،
آن ماسي گومون ٻنهان نان،
ڪين جهلي ڏنا ٻاپُو نان ؟،
او ديپا ، سُنيا ، ڪيڏ گيا ؟
او آڪا پايا ڪيڏ گيا ،

وقت نان ڪائي وقت گيو!
ڪيڏ اسان جو بخت گيو ؟.!

❖

www.sindhsalamat.com

صادق فقير جو وڇوڙو

لاڙ، اُتر، ٿر، ڪاڇي ڪي،
۽، سڄي سنگت جي پاڇي ڪي،
جنھن قدآور هِڪ ڪيو هو
تنهن جو قد هوُنئن، ننڍو پلي هو
هُو منهنجو پنڊت، تنهنجو ولي هو.

صادق هاٺي ڪير سڏائي،
وڪريل موتي، ڪير گڏائي.

پِتين جا ها، ڪن ٻُڏا سين،
ها پر توڪان پوءِ فقيرا،
پتين جا مون نيڻ ڏٺا هِن،
جن جي پرسان لنگهندو هُئين تون،
تن مان اڄ پي نير وهي ٿو
روئي سُڏڪي، سنڌ چوي ٿي،
صادق، تولاءِ هند، چوي ٿي،
رام، ڪشن ۽ تو ۾ علي هو
هُو منهنجو پنڊت، تنهنجو ولي هو

صادق هاٺي ڪير سڏائي،
وڪريل موتي، ڪير گڏائي.

❖

صادق فقير ڪي پيٽا

ڪير چوي ٿو، تُنهنجي چُمي،
اڏ ۾ رهجي ويئي آهي ؟،

ڏرتيءَ ڪي سپ تنهنجون چُميون،
راحت پنهنجو راڳي بڻجي،
ڏينهن قيامت تائين ڏيندو
۽ انهيءَ سان گڏجي بيهي،
سنڌ سموري سينڊون ڏيندي،
شاه پٽائي، شيخ ڪي ڳائي،
شيام، سان هم قدمي هوندي،

تُنهنجو سُر سلامت هوندو ،
جيسين سنڌين جي سڏن ۾ ،
تُنهنجو هي نزاڪت هوندو ،

ڪير چوي ٿو، تُنهنجي چُمي ،
اڄ ۾ رهجي ويئي آهي،

جهڙين ريتن ، مٽيءَ مان تو
آلاپن کي اُپ اُڏاريو،
جنوري ۾ جون جيان ٿي،
آوازن سان تو پِگهاريو،
تَهڙي ئي انداز نرالَي،
پلٽن کي پاتال پُڄائڻ،
جي آه سگھ اِنهن ۾ آئي،
سنڌ سموري صدين تائين،
تولاءِ سڏ پڙاڏا هوندي،
جنهن جي سامهون سيس نمائي،
ڏرتيءَ تائين تُنهنجيون چُميون ،
اَنئي پهر ، اُڪيران ڏِبيون،

ڪير چوي ٿو، تُنهنجي چُمي،
اڄ ۾ رهجي ويئي آهي.

❖

www.sindhsalamat.com

مرتي تو بس مان هي هہ

گولي گرجي يا هو بوم
مرتي تو بس مان هي هہ

مرتي تو بس مان هي هہ
ڊرتي تو بس مان هي هہ

سکولون مين آتنگواد
مسجدون مين آتنگواد
مندرون کا گهنٽا پوچهي
بهڳوانان ! تو کهان ئي هہ ؟

مرتي تو بس مان هي هہ

کس کا جهڳڙا ، کس سي جهڳڙا ؟
يہ تو کوئي جاني نان !

www.sindhsalamat.com

پهر ٻهي هاٿهون ٻندوقين
دن دهاڙي يهان هي هه

مرتي تو بس مان هي هه

ڪوئي هندو ڪهلائي
ڪوئي مسلم ڪهلائي
انسانيت ڪا پوچهو تو
پياري سب ڪي نان هي هه

مرتي تو بس مان هي هه

مرتي تو بس مان هي هه
ڊرتي تو بس مان هي هه

❖

پشاور پاڪستان ۾ اسڪول تي ٿيل حملي جي پسمنظر ۾، جنهن ۾ 132 مائُرن جون جهوليون خالي ٿيون هيون

هڪڙي پاسي من رهي ٿو
هڪڙي پاسي تن رهي ٿو
من چوي ٿوهُوءَ صحيح آه
تن چوي ٿو هُوءَ صحيح آه

آءُ ٻنهيءَ جي جهڳڙي وچ ۾
اُلجهي سُلجهان ، سُلجهي اُلجهان

ڏينهن سمورو ڏيہ کان ٻاهر
ويزا تي مان ويهندو آهيان،
تارا ٿيندي، تار ٽپان ٿو،
ويزا کي مان ڪين ڏسان ٿو
۽ پوءِ موذن جاڳي تيسين
سپني ۾ مان ڳوٺ گهمان ٿو
هڪڙي ڪن مان ٻانگ ٻُڌان مان،
هڪڙي ڪن مان رام ٻڌان مان ،

آءُ ٻنهي جي جهڳڙي وچ ۾
اُلجهي سُلجهان ، سُلجهي اُلجهان.

هڪڙي پاسي من رهي ٿو،
هڪڙي پاسي تن رهي ٿو.

❖

بيت

موٽابائو

مُڙي موٽابائو تان ، ڏٺم ديس ڏڙا،
منهنجي لاءِ مڙها ، ماڙيان مٿي هُئا.

❖

مُڙي موٽابائو تان ، ڪنيم ٽڏو ساه،
وطن تي ويساه ، ماٽهوئان مٿي لڳو.

❖

مُڙي موٽابائو تان ، ڏسي لوهي تار،
اکين تي انڌار ، اوچتو اچي ويئي.

❖

مُڙي موٽابائو تان ، ڏکي پيو ڏيل
مونکان ڪنهن خليل، جوين ۾ جدا ڪيو

❖

مُونکان مُوٽابائو تي ، پُڇيو آڏيءَ چنڊ،
جوڏاٽي ملي ٿو؟ ، مٿيءَ جهڙو منڊ،
گُهمي سارا کنڊ،گڊيءَ سان گڏيج تون.

❖

ڍاٽڪي

❖

مور ٺھوڪيو ٽيج رو ٻيسي ڪيجڙ ڏاڙ
جيڏليان ري جاد ۾، لُوهي لُٽڪان لاڙ
مهندي آن سينگار، وسري گيا ولات ۾.

❖

سنڌي

❖

مور ٺھوڪيو ٽيج جو، ويهي ڪنڌيءَ ٽار،
سهلڙين جي سار ۾، اُگهي لُٽڪن لار،
مهندي ۽ سينگار ، وسري ويا ولايت ۾

❖

مُلان رنگجيِ رنگ ۾ ، ۽ رنگيَ هندو پاءُ ،
مندر ، مسجد ، سپ ۾ ، ساڳو اچي ساءُ،
دليان ، دُور ٿي وڃي ، تو مان ، مون مان تاءُ،
وري اهڙو واءُ ، عيد ، ڏياري هڪ ٿيئي

❖ .

رڪشا بنڌن (رکڙي پونم)

سنڌي

پائر . پيٽن وچ ۾ .جي هجي لوهي تار
ڪندا ڪهڙي ڪوڏ سان؟ .راکي جو تهوار
ٻارڻ وارا ٻار. ڪنڍا ڪنڌيءَ وچ جا

❖

ڍاٽڪي

پايان .ٻهنان وچ منهين. جَي هوئي لوه ري تار.
گرسين ڪهڙي ڪوڏ سين ؟ رکڙي رو تهوار.
ٻاڙڻ واڙا ٻاڙ. ڪنتا ڪنڌي وچ را .

❖

ڏکين اکرن جي معنيٰ ۽ سمجھاڻي :

پُرٽ۔ ٿر ۽ راجستان ھڪ جو مقامي گاھ جيڪو ڪنڊيدار ۽ چُپيندڙ ھوندو آھي

مائونٽ آبو۔ راجستان جو پھاڙي سلسلو جيڪو سنڌ جي گورک ھل جي مشابھت رکي ٿو ۽ گرمين ۾ بہ ٿڌو رھي ٿو

اوڍڻ۔ چنري

گوڦڻ۔ ٻنيءَ مان جھار ھڪلڻ لاءِ پري پري نقصان ڪندڙ پکي اُڏائڻ لاءِ استعمال ٿيندي آھي

گڊِي۔ سنڌ جي شھر مٺي جي اولہ خذطرف واري تاريخي پٽ جو نالو

گڊِ۔ قلعو

ھُرمچ۔ پرٽ جو ھڪ قسم

ھنداڻو۔ چانھيون

پتوارڻ۔ ٻنيءَ ڏي ويل ھارين لاءِ ماني کڻي ويندڙ عورت

رتن جي ھوٽل۔ ڪاڪي رتن مالھي جي پُٽ ڪاڪي جھامن جي مٺيءَ ۾ موجود جھوپڙا ھوٽل جيڪا مرحوم صادق فقير سميت اسان سڀني جو اجھو آھي ،

دادن جي ماڙي۔ اسان جي يارڙي شوڪت ھنگورجي جي والد ڪاڪي دادن جي ماڙي، جنھن جو شمار مٺيءَ ويندڙ مھمانن جو اجھو آھي، جتي صادق سان گڏجي ٿھڪ ڏبا ھئا .

چتراسر۔ پارڪر جو ڳوٺ جتي ھرڻن ۽ روجھن جو سدائين غير قانوني شڪار ٿيندو آھي ،

ڪوسو۔ چاچو مسڪين جھان خان ڪوسو، ٿر جو ھڪ عظيم ڪردار

روجھ۔ نيل ڳاءِ

آڪو پايو۔ صحرا ۾ جڏھن برساتون ناھن پونديون تڏھن مقامي ٻارڙا

گھر گھر وڃي سيڌو گڏ ڪندا آھن ، جيڪو پچائي خيرات ڪبي آھي تہ جيئن برسات اچي .

تروڙي۔ ٿر جي مقامي ٻولي ڍاٽڪي ۾ توڙي کي تروڙي اُچاربو آھي

اٺوڙو۔ پڪل سر جو ٽُڪر ، جنھن ۾ رسي ٻڌي ٻار گاڏي جيان پيا ھلائيندا آھن

نوڙي۔ مقامي ٻوٽي ڪپ مان ٺاھيل رسي جو قسم

درھوڙي۔ ٻوڙي

ٻُڪڙ۔ ٻن پٽن جي پاڻ ۾ ميلاپ واري ھنڌ

ويجاڙو۔ ٻار

ڏورا۔ دڙا ، واريءَ جون پٽون

ڏوٻا۔ ٻُڪ

پپون ، ڪونڊير ، برسات ڪان پوءِ صحرائي سوغات يا ميوو

مالھاڻو۔ اسان جو اباڻو ڳوٺ مالٺھور ويٺا ٿرپارڪر

چوھوٽڻ۔ راجستان جو شھر جيڪو سنڌ جي نگرپارڪر ۽ ڪارونجھر جھڙو آھي

ڦينٽو ۽ ترپٽو۔ ٿر ۽ راجستان جي ماڻھن جو لباس

مامو وشنو۔ ٿر جو عظيم ڪردار

جوڌاڻو۔ جوڌپور

امراڻو۔ عمرڪوٽ

ڍاٽي۔ ڍٽ جا ماڻھو

ڪاڇي۔ ڪڇ جا ماڻھو

حيدر۔ ٿر جو مقبول لوڪ ڳائڪ حيدر رند

پيچل۔ راجستان جو لوڪ ڳائڪ پيچل مھر

وينجھو۔ منھنجو پرائمري جو اُستاد محترم سائين وينجھراج سنگھ سوڍو صاحب ، جنھن جا لنين جي زور تي ياد ڪرايل سبق جيڪي

اجان ياد آهن.

يونس. هاءَ اسڪول مٺيءَ جو اُستاد مرحوم سائين محمد يونس ساهڙ صاحب،

مانو. منهنجو ڪلاسي دوست مانسنگ ڪرنسنگ سوڍو

نرسو. منهنجو يار ۽ ڪلاسي نرسنگهہ سوڍو، جيڪو پنهنجي پر ۾ هڪڙو وڏو ڪردار آهي، جنهن تي وقت ساٿ ڏنو تہ ڪڏهن الڳ ۾ تفيصيلي لکبو.

راجو، سُنيو، ديپو. ڊاڪٽر راجيش، ڊاڪٽر سنيل، ڊاڪٽر دليپ، منهنجا ڪلاسي دوست

موٽاباٻو. ٿرپارڪر کي لڳندڙ راجستان جي سرحد تي واقعي انڊيا جي پهرين ريلوي اسٽيشن، جتان هر هفتي هند کان سنڌ ڏي ايندڙ ۽ ويندڙ ريل گاڏي سوين ماڻهن کي هڪٻي سان ملائيندي ۽ ٽوڙيندي آهي

مڙهو. ٻن پٽن جي وچ وارو ميداني علائقو

خليل. منهنجو دوست ۽ سنڌ جو منفرد ۽ مقبول شاعر خليل ڪنڀار

تيج ۽ ڪانهوڙو. سانوڻ مند جا عورتن جا تهوار

ڪيجڙ. ڪنڊو، ٿر جو وڻ

جاد. ياد

جيڏليون. هڪ جيڏيون، سهيليون

لُوهَي. اُگهي

ولات. ولايت پرديس

اُتساهہ

اُتساهہ پبليڪيشن مٺي جا ڇپايل ڪتاب

1. ساکشات اوتار ـــ سوامي پربت گر (مذهبي ڪتاب) دليپ دوشي لوهاڻو
2. دل جي تاريخ (شاعري) سائينداد ساند
3. واريا سا وجود (ڪهاڻيون) نصير ڪنڀر
4. سوچون ساگر ساپنا ساحل (شاعري) شنڪر ساگر
5. چنڊ ڪڙيو چيلهار ۾ (مقالا ۽ تاثر) دليپ دوشي لوهاڻو
6. سنجها ٽاڻي ساگر ساريو (مقالا ۽ تاثر) دليپ دوشي لوهاڻو
7. وڇن ويڙيڇن سين (مقالا ۽ تاثر) دليپ دوشي لوهاڻو
8. بهارون سوڳواريءَ ۾ (شاعري) اياز رضوي
9. برساتن لاءِ کھڙا باربر (شاعري) پيارو شواڻي

کتاب خريد ڪرڻ ۽ گهرائڻ جي لاءِ رابطو ڪريو.

ٿر ڪتاب گهر مٺي، ضلع ٿرپارڪر، سنڌ

پروپرائيٽر: ڪشور ڪنول

رابطو نمبر: 03332510760

برساتن لئہ کھڙا باردر

برساتن لاءِ کھڙا باردر (شاعري)

پيارو شواڻي

اُتساهه پبليڪيشن مٺي

سنڌي ٻولي جو ناميارو نوجوان شاعر پيارو شواڻي ڳوٺ مالهڻور ويٽا ، تعلقي مٺي، ضلعي ٿرپارڪر ۾ 1 مارچ 1978 ۾ ڄائو. سندس پتا پريم شواڻي مشهور انگريزي اخبار ڊان جو مٺي ۾ رپورٽر رهيو، هن جا پڻ ناول، مضمون ۽ شاعري ڇپيل آهن.

پياري پرائمري تعليم جا شروعاتي ٻه ڪلاس پنهنجي ڳوٺ جي اسڪول ۾ پڙهيا. ڳوٺان لڏي مٺي شهر ۾ اچي آباد ٿيڻ کان پوءِ هن اتي پنهنجي تعليم جاري رکي. گڏوگڏ هن ڪمپيوٽر سائنس ۾ ڊپلوما جو ڪورس سنڌ ٽيڪنيڪل بورڊ ڪراچي مان پاس ڪيو. هن سنڌ يونيورسٽي مان سنڌي ٻولي ۽ ادب ۾ ايم_ اي ڪئي. پيارو سنڌ گورنمينٽ جي ڪلچر ڊپارٽمينٽ جي اداري سنڌ ٽوئرزم ڊولپمينٽ ڪارپوريشن ۾ 1998 کان 2011 تائين مارئي ريسٽ هائوس جو انچارج ٿي رهيو. هي ريسٽ هائوس ٿر گهمڻ لاءِ اندر ڏيهي توڙي پرڏيهي سيلانين کي سهليتون پهچائڻ جي لاءِ ٺهرايل آهي . پيارو ٻاهران ايندڙ اديبن ۽ شاعرن جي پڻ قرب سان مهمان نوازي ڪندو هو. مٺي ۾ ريڊيو اسٽيشن قائم ٿيڻ سان پيارو ايف ايم ۾ 9 سالن تائين پروگرامن جي ڪمپيئرنگ ڪندو رهيو.

پياري لکڻ جي شروعات شاعري سان ڪئي جيڪا سڀ کان اول عوامي آواز اخبار ۾ شايع ٿي . بعد ۾ هن جي شاعري توڙي مضمون سنڌ جي اخبارن ۽ رسالن ۾ شايع ٿيندا رهيا. پياري جي شاعري مشهور فنڪارن استاد شفيع فقير، ڪريم فقير، استاد نظر محمد رامسريو، رجب فقيرجي اوازن ۾ ريڊيو پاڪستان ۽ ٽي وي جي مختلف چئنلن تاي رڪارڊ ٿي نشر ٿيندي رهي آهي. پيارو اسٽيج تي ڊراما آرٽسٽ ۽ ڪمپيئر جي حيثيت سان مشهوري ماڻي چڪو آهي. ان کان سواءِ هن پي ٽي وي ، ڪي ٽي اين، سنڌ ٽي وي ، ڌرتي ٽي وي تي ٿر بابت مختلف فنڪارن جي ڳايل گيتن تي ماڊلنگ پڻ ڪئي آهي.

ادب جي ميدان ۾ لکڻ سان گڏ هو سنڌي ادب سنگت جي مٺي شاخ جو 2 دفعا سيڪريٽري، موهن ڀڳت آرٽ اڪيڊمي جو چيئرمن، سگا ۽ سنڌ فنڪار ويلفيئر ٽرسٽ جو ميمبر ، ڊان نيوز ٽي وي چئنل جو ٿر لاءِ رپورٽر رهيو آهي. پياري جي شاعري جا ٻه ڪتاب ” دل ٿي چوي ڳوٺ وڃ “ ۽ ”ٻاٻيهو ٻولي “ ڇپجي چڪا آهن.

پيارو شيواڻي 2013 ۾ سنڌ کان هند ويو ۽ هن راجستان جي شهر جوڌ پور ۾ رهائش اختيار ڪئي جتان ويهي هن سنڌ ۽ هند جي شاعرن کي سوشل ميڊيا وسيلي توڙي روبرو مُڪا ميلو ڪرائڻ جو موقعو ڏنو آهي جنهن وسيلي هند ۾ سنڌ جا ڪوي پنهنجي پنهنجي گهر ويهي سوشل ميڊيا تي سنڌ درشن ڪن ٿا.

شوڪت حسين شورو

ڄامشورو

www.sindhsalamat.com